

کھیال چو نگرہی

بچم حسین سید

کھیال چوئکڑی

کھیال چونکڑی

نجم حسین سید

سچیت

کے حق لکھیار دے را کھویں

مچاپ کیلی: اکتوبر 2008

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، چوک گنگا رام، بک سٹریٹ 1، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, Chowk Ganga Ram, Book Street 1, Lahore. PAK

Ph: 92 42 6308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

شیرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

شاہوکار دا مال جیوں وچ کوئاں دوالے چونکیاں پھرن لہور وانگوں
(بیر وارث)

9	.....	سہی دی وار
23	.....	چوگ کسٹھیے دی
46	.....	کیرہ کہانی
72	.....	کسر کڑولی

ستھی دی وار

(سن اُنی سو ویہہ

کنڈھی نیلی دی

اک لوک دین پورہ، دہنہہ پیا چڑھدا اے

وستیوں باہر بیلے اندر ٹھگی اگے دھوئیں دار فقیر سٹھاں باٹھاں دا

رُکھ نال ٹیک لائی بیٹھا ہے۔ پرے دھوئیں پئی دھکھدی اے۔

اُنھیاں ویہاں دی چھوہر مُنی آئی اے)

فقیر: آ مُنی

مُنی: کیہ گل اے، اج ول نہوں

فقیر: نہیں، ول ای ہاں

مُنی: کائی گل تاں ہے

فقیر: کیہ دساں، گل تو ہیوں تے ہیں

مُنی: میں؟

فقیر: تریجی رات اے اج، سُننا پیا ویہناں

روز سا جھرے جتھے دھوئیں میلناں، اوتھے گڈیا کھلا ہاں سُکا جنڈ بن

کے

ہل جُل کوئی نہیں سکدا

مُنی، دُھونی دی دوہتری آئی اے۔ آپ دُھوئیں جگا بوس
اپنی گھن گئی اے۔ مسیج گئی اے رہندی۔ میں ہلاں تے میل جگاواں،
ہل میں سکدا کوئی نہیں

مُنی: عجب اے سُننا

فقیر: تریجی رات اے اج مُنی، جیہڑے حال کویلے دُھوئیں اٹھ میلی اے
میں جانناں۔

مُنی: ٹکر کھا (گھروں لیائی روٹی دیندی اے کھول، ڈونالسی دا)
پھیرا رکھیاں میں۔

لاہے دیویں آ، دھو کے دے جاساں

فقیر: خبرے آخر آ گئی اے

مینڈا کون اے اگوں جیہڑا دُھوئیں جلیسی

مُنی: تیلی والیاں ڈیاں ٹر پیاں نیں

فقیر: گھر لوہ دیسی اگ ڈیاں دی

مُنی: کیوں، آپو آپنی ڈبی، جیہڑا چاہے جس ویلے بالے

فقیر: ہتھیں میل کے ونڈو دُھوئیں اوہ اے۔

مُنی: توں فکر نہ کرتینوں ٹکر جوسی پیا

فقیر: سانجھی اگ تے کپے ٹکر، اوہا پچدائے

مُنی: بھوئیں بھانڈا آپو آپنا اے۔ چلھ چونکڑا آپو آپنا۔ کھیاں دے کوٹھے

بھرے رہندے نیں۔ کتیاں نوں بُرکی نہیں جُودی
 کہہنوں پکیندی اے اگ تینڈی ساڄھی۔ کہہنوں سڑیندی اے۔
 فقیر: کدھرے رہ ونجے نانی ساڄھ دا مُنی،
 ویل ہوئے تاں ودھ وی سکدی اے۔
 مُنی: تڈھ آپنی تے ویل ودھائی کوئی نہ۔
 پھلے ویلے ہن خاباں وچ پیا ڈرتائیں
 فقیر: نانی دھونی آپنی توں کدے پھمیں ہا
 مُنی: مینڈی نانی دی بھین آہی سکی نانی دُھونی
 مینوں چنگا پتہ اے تینڈی اوہدی یاری دا
 فقیر: اساں جات فقیر

ستویں پرہمی دین پورے دی دُھوئیں تے ہاں۔ اوہ جات جھپور،
 نکلے ہوندیاں دی تار جُوی اے دوہاں دی
 اوس ماں آپنی نال آوتا دُھوئیں گھنن
 ماں ٹر وینا اوس رہنا

اساں کھال بنانے رُکھ لانے
 سہیڑ یار رجھانے، اچنبا مُنی اچنبا
 وڈیرے تھئے دوئے، میں دُھوئیں بیٹھا پو دی جائیں
 اوہ ماں دی جائیں تندوری بھٹھی تاوے
 سا جھرے آ وینا مینڈے کول، گھنن دُھوئیں بھری
 وت ونج تندوری تانی دُھوئیں ورتانی چلھیاں کھیاں نوں

تاں ای دھونی ناں پیائے نا اوہدا

مُنی: تینڈے اوہدے بھیت دی گل وی عام ہئی

شریکا دھونی فقیر دی آہدا ہاس

فقیر: اوہنوں کد پرواہ ہئی، کون شریک برادر- مست الست-

اوہدی جھال کوئی جھل نہ ہا سکدا

مُنی: ساری عمروواہ وسیب نہ کیتا اوس نہ ٹدھ کیتا

فقیر: فقیر جھپوری نہیں کر سکدا- جھپور فقیرنی کر سکداے

ریت ہوئی- ریت موت نوں کیہدا ٹالے مُنی

مُنی: اوس تے ٹالی- ان وواہی وتی

فقیر: ہور ای دُنیا آہی جیہڑی اوس وسائی

مُنی: آہدی ہئی فقیر پھیکر نیں اصلوں

دم پھوک کے دُھوئیں دُھکھاون والے

چکھوں پک آہے جھپور پھیکر دوئے

ودھو ودھی وِچ دو تھی گئے

ونڈیاں پچیاں، پتر اپنا دھن تھئے تے دھیاں دھن پرایا

دھن رکھاؤں لینائے رکھے دینائے ایس حساب دا ناں ریت اے

ساڈے کس کم ریت، اسان لینا نہ دینا

فقیر: ٹگر اوس آنا دو ویلے، دوہاں بہہ کھاونا

ہک گل آہی دوہاں دی، مرضی اوہدی سو مینڈی

چنگا تھیا- وواہ نہ ہويا- دو ٹوں ہک نہیں کریندا ہک ٹوں دو کر

دیندائے

مینڈی منیں نہ مُنی، وواہ دا توں وی نہ سوچیں

مُنی: تینڈے نال رہاں مُرد دھونی بن کے؟

فقیر: کبھیں نال نہ رہیں، جے رہیں تے آپ نال رہیں

مُنی: کیوں میں مُرد نہ دیکھاں؟

فقیر: دیکھ کوئی ان مُرد جے لہجہ جانی

مُنی: ان مُرد کیہ ہويا، مُرد جیہنوں آہدے نیس؟

فقیر: نانہہ۔ مُرد تے ہکا کم نہیں کر سکدا نا مُرداں والا، باقی تے سارے

کریندا ہويا۔

ان مُرد اوہ جیہدے وچ کوئی خو بو ای نہ ہووے مُرداویں،

نہ منیں ٹیں نہ مل جیہا نہ پھند جھل نہ دھونس دھکا

مُنی: توں ان مُرد ہائیں

فقیر: ہاہ۔ مینڈے وچ کائی کسر آہی۔ تاں ای ڈر ڈر پیا مریناں ہُن کہ

مُنی: ان مُردنوں ڈر نہیں ہوندا کائی وی؟

فقیر: اوس رکھنا جو گجھ نہ ہويا۔ چھوڑن توں کیہا ڈرنا۔

مُنی: توں کیہ رکھی بیٹھا ایں جو ڈرنا میں چھوڑن توں

فقیر: ایہہ آپنی نمائی ہستی، دھوئیں دار فقیر دی

ڈبی تیلی کولوں ڈرناں

مُنی: نانی دھونی نوں پتہ نہ لگا کسر تینڈی دا

فقیر: اوس آپ بنایا مینوں

آپنی بنائی شے دی کان دی سار بناونہار نوں ہوندی اے
جیویں رب نوں ہے

مُنی: مُڑ اوہ کسر کڈھیندی یا تینوں چھوڑ ای دیندی

فقیر: جو رب نہ کیتا اوہ کیوں کریندی

مُنی: تینڈے نال وواہ کر لیندی تاں خورے کان نکل ونجے ہا تینڈی

فقیر: خورے مُنی، وواہ تھی ونجے ہا تاں مینڈے اندروں پورے مرد آلا

جن نکل کے چمبڑ نہ جاوے ہا اوہنوں۔

مُنی: جن کڈھنا تے آوندا ای ہوسی اوہنوں کہ

فقیر: دُوئے دا کڈھن سوکھا اے مُنی آپ نوں چمبڑ یا جن نہیں لہندا

مُنی: اوس آپنا گھروں نہ چھوڑیا تینوں دی رکھیا

فقیر: اوس نہ گجھ رکھیا نہ گجھ چھوڑیا

اوہ تاں ایویں آہی جیویں واء ہووے

اوہدے باجھ مینڈا جیون نہ ہا کوئی،

پر نہ اوس کہیں نوں پیا رکھیا نہ کہیں اوہنوں

مُنی: ماسی خورے کیوں آہدی اے مُنی توں آپنی نانی دھونی ہا ایں

فقیر: سچ آہدی اے تاں ای تے تینڈے نال میں دل دی کر لیناں

ہک گل ہے پر، اوہدے ہوندیاں تے ڈر مینوں کدے نہیں آیا

مُنی: عجب کہانیاں مینوں سنیدی ہئی ہکلیاں کول بہا کے

توں آہنا میں اوہ واء ہئی، اوہ آہدی ہئی اساں جھپور نہیں

چھپور آں، چہہ اگ اے ور پانی

ماچھی آکھو سانوں تاں ماچھی مچ دی ہے، مچھی وی،

ماچھی وی، بیڑی وی بیڑی وان وی ہے

مچ فقیری رہے تاں مچ اے نہیں تے بھانبر : فقیر:

اوہ ماچھیاں آلے مچ تے ای مچھی بھن آندی ہی تینڈے جوگی : مئی:

بھانبریاں ہار اسیں فقیر وی مچھی کوئی نہیں کھاندے : فقیر:

پر دھونی بھن لیانی تے بہہ دوہاں کھانی

کدائیں ایہہ تے نہ ہو یا ہوسی جو اوہنوں مچھی نہ ملی تے پٹ چیر کو اب : مئی:

بندھ کیتا

اساں ہکا کدھی تے ہاسے مئی، وچ ویاہ چنانہہ نہ ہی : فقیر:

تانی دھونی مینوں دسایا جانے جھیور ماچھی اساں ملاح ہاں : مئی:

ملاح رات رہن دریا تے

ملاحناں دھونیں جگا ون بیلیاں اندر

بجڈی دی شہنی اپر شہنی دھر کے جیویں توں جکینائیں

بجڈی داناں سہی ہی اوس وارے

سہی وچوں ای شمس بنیا سورج

سہی وچوں ای شمع بن کے شہر چلی گئی

قلعے حویلی بکی

اگ پانی دامیل ملاح ملاحی

ملاح دی تھی وچ پانی ہووے نہ ہووے اگ تاں سر پر ہوندی ہی

جدوں ریلوں آئیاں بیڑے کندھیاں تے ڈھے گئے

پتن واندے تھی گئے

ماچھی چہور پتتاں تھیں اٹھ کے وستیاں اندر آ بیٹھے
جنے پانی ڈھون لگ پئے، جنیاں بھٹھی تاون لکیاں

ہاء- تاں فقیر دم پھوک ڈھکھاون چھڈ گئے فقیر:

پپی تھی گئے ڈھوئیں دار اکھوائے

ہاء دھونی تڈھ ایہہ نہ دسایا مینوں

تینڈی کار ہی جیہوں کسب بنا بیٹھا میں اپنا، تے کسب نوں آ پا جاتا۔

آپے دا وت مان، جانے وتی اندر زویں دار اے نیلے اندر ڈھوئیں دار

اے ہن اوہا پرایا آ پا چھوڑا ڈرناں ڈھونی

پنجواں ورھا اے ایہوں گئی نوں۔ اوہا جاون یاد ای؟ مُنی:

اوس شام اوہ وگ تگ آئی اے فقیر:

نال ہک جتا تر یہاں ہتیریاں دا ہوسی، سکا سڑیا جیویں چروکا فاقے۔

مینوں آہدی اے رات ایہہ رسی تینڈے کول ای

ایہہ غدری اے، جنگ لڑیندائے پیا انگریز نال

انگریز نوں کڈھنائے دیوں اتھے راج غریب دا آؤنائے

قبضہ مکاؤنائے قبضہ گیر دا، بھوئیں بھانڈا مڑسا نچھا کرنائے

اوس شام نانی بھٹھی تے بیٹھی ہئی۔ میں نال ہم مُنی:

اوہ آیائے دانے سیر بھنا کے جھولے پائے میں

نانی نال کائی گل کیتئیں وکھری

نانی مینوں آہدی اے بہویں نہ بھٹھی تے مُنی،

تے آپ اوہدے نال نکل گئی
میں آکھاں ہکا فقیر نال ایہدی سُر اے، ایہہ نواں کون اے
جیہنوں بل کے اکھ ایہدی ہور ای ہو گئی اے۔

کتھے گئے نیں دوئے

فقیر:
اوس جنے دسایا۔ پچھوں بیاسے دا ہاں۔ بھکھ پئی اے دیس۔
میں بیلیاں نال ملایا ٹر گیاں۔ اگوں امریکہ۔ مجوری پئی کیتی اے
اوتھے سار تھی اے کیوں دیس نوں لٹ کے کھا گئے انگریز
اساں ستھ جوڑی اے غدری، لگ کے دیس نوں پرتے آں
کھیں نپ گتے انگریزاں، ایہہ راٹھ جو خیر ہوئے اوہناں دے،
میرے مگر وی پلس اے، رات آسرا کر ساں
ساجھرے ٹھل ویاں

میں دسائیس مینڈا تیا وی غدری ہی سٹھ ورھے پہلوں
ڈھونی آہدی اے ساری نیلی غدری ہی تے ساری راوی
بابے احمد خاں دے نال ہی سارا دین پورہ

ہک راٹھ پیر نہ ہاں

اوہناں گھوڑیاں دتیاں انگریزاں نوں

چھہہ احمد خاں مروائیو نیں

اساں گلاں پئے کرینے آں وتی داہوں پلس آئی اے

گھوڑے بھجیدی،

ہنے نوں ٹھگی واڑ اساں بہہ گئے آں بو ہے

آئے، پچھو نہیں دھونی نوں
 کتھاں ای اوہ نال لیائی ایں جیہوں
 دھونی مینڈے ول سیتز کیتی اے، ایہہ ہے
 اکھے نہیں، ساڈا چور کتھے ای
 وت جھگی دا بوہا ڈھا کے اندروں پ کڈھو نہیں
 دھونی وچ کھلو گئی،
 بھراؤ تہانوں مھلیکا لگائے
 اکھے ایہہ یار ای
 اکھے آہو

تاں ہور بنالے جھوری نوں کیہو اگھائے
 سارا لوک یار اے اوہدا
 آہو سنے بھراواں دے کہ
 اوہ ہسن پئے

جنے نوں نی کھلے سپاہی دے دھونی تلاں تے لت وگائی اچیتی
 اوہ ڈھے پیائے، بتا نیائے
 کجھ اوہنوں کجھ دھونی نوں پئے گئے

ہتھ کڑیاں مار دوہاں نوں گھوڑیاں اُتے دھر دوڑے نیں
 اوہ شام لاء اوہدا ول پتہ نہیں لگا

راٹھاں ہتھ چاتے، میاں بہوں سختی دا ویلا اے، اساں دستی نہیں
 سڑوانی۔

ہک واریں دس پچی جنا تے کالے پانی ٹوریاے، دھونی کتھائیں جیلے
گھتی نہیں،

ہک دسایا دوئے ہکٹھے نیں کالے پانی

وت سُنیا

دوہاں نوں ایتھوں کھڑدیاں گولی وگائی ہانیں، وت بھاء لا چھوڑی ہانیں

جد گھوڑے تے اوہنوں دھر یونیں تڈھ کیہ کیجا : مُنی:

جیویں گڈتج گیم : فقیر:

اوہ ٹر گئے، سارا پہر میں گم سُم اوویں

ہک ہور سُنائی آ نانی دھونی اوس شام مینوں : مُنی:

کیہ، کیہ، سُناویں نا : فقیر:

تینوں سُنا نہیں سکدی : مُنی:

کیوں : فقیر:

نانی ورجیا ہی : مُنی:

تڈھ ہن آپ دھونی ایں مئے : فقیر:

ایس ویلے اوہ ہووے تاں اوہلا مول نہ رکھے

اوس ویلے تاں ورجیا ہاس- سُنا ہیں تاں سُن گھن : مُنی:

آہدی اے میں خاب پچی و بہندی ہاں مئے

دجھاں فقیر دھریندا اے دھونیں، اُتھاں سٹی اگ کھلی اے مینڈے

و بہندیاں

جیویں سہنی نہیں دھر دھرتی وچوں نکل کے سدھی کھلو گئی؟

چھوہریں آئیاں نیں سی گھیرنچندیاں
 سی دے تن وچوں پگھر دے نیں اگ دے تر بکے
 نچ نچ چھوہراں تلی تے چاون
 اوہناں دے تن وچوں وی اگ پگھردی جیویں گل جہان تے دھم گئی
 اے

بھا دا ساون لگا اے توڑو توڑ
 نچدیاں گڑیاں سی نال پلم کے وارو وار نہاوندیاں نیں پچیاں
 توں تے سم گیاں این
 (اٹھ کھلی ہوئی اے مئی)
 بھلی گل اے، اکھ لاگھن، میں آوساں اگوں سناساں
 (مئی دھوئیں چاڑ گئی اے - سنا پیائے فقیر - سہنا وہندا اے:
 چھوہریں آئیاں نیں
 وچ دھونی اے، مئی ورگی، سمجھو مئی اے پر اکھ دکھ اوہدی ہور اے
 جتھے فقیر دی دھوئیں میلن دی تھاں اے او تھے سکا جھاڑ اے
 وہندا سی ہری بھری اوہ بن گئے، سی سہنی وی اے جیویں
 گڑیاں سی دوالے گھمدیاں ناچ نچندیاں نیں، اوہ وی جیویں سپیاں
 وی ہوون:

اج ملنے دی وارنی آئیاں بھلا کون سمیئے
 گھوڑے نہ اسوارنی آئیاں بھلا کون سمیئے
 چت وی تو نہیوں مت وی تو نہیوں

تینوں نہیں ساڈڑی سار؟ نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 ناچ مچیا اے تاں کمی ڈھونی بن گئی اے یاں ڈھونی کمی۔
 ہن ناچ ڈھونی دوالے ہے اوہ آپ وی نچدی اے، پیراں تے گھمدی
 تاء وی تو نہیوں بگھ وی تو نہیوں
 تو نہیوں ہیں من ٹھار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 تینوں ملیاں دھرت نوں ملیاں
 ملیاں سمندر یار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 تینوں ملیاں سُرچ نوں ملیاں
 توں سُرچن وچکار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 تارے چنگاں کنیاں تیریاں
 امرت عشق پھہار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 منیں دھنگان نہ کھوٹ سہاریں
 پھوکیں گوڑ بزار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 ویکھیں قلعے نہ سنیں نقارے
 کھہیں تے کر جائیں چھار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 آئیاں تینڈے رنگ رنگیجن
 تچ ویزھے گھر بار نی آئیاں بھلا کون سمیئے
 (دھونی دے تن وچوں بھاپی پگھردی اے
 گڑیاں وارو وار اوہدے نال پلمن نچدیاں
 اوہناں دے انگ وی اگ جھڑیندے نیں

نچدیاں پتر سمیڑ دیاں دھونیں میلدیاں نیں
 ہن دھونی جیویں بدلی اے، اگ جیویں پانی اے
 تے گڑیاں وار وار دھونی نال انگ جوڑ نچ نہاوندیاں نیں
 بھا دریا چڑھیائے، جھگی فقیر دی رڑھ گئی اے
 چھوہریں نچدیاں ٹرگیاں نیں
 دھونی دی جائیں سٹی کھلی اے۔
 ہری بھری وت کسی سکا جھاڑ تھئی اے۔
 ٹیک فقیر اوویں رُکھ نال لائی بیٹھا اے
 منی آئی اے)

منی: اوویں ستا پیا ایس دینہہ برتے آن کھلا ای
 (موڈھانپ ہلایوس، بر اوہدا ڈھلک گیائے،
 لٹایوس۔)

نانی دھونی ورجیا ہئی ایہہ فقیرنوں نہیں سناونی
 جڈھ منی کوئی نہ
 متاں ویلا آ گیا ہئی سُنن دا

چوگ گسنہی دی

(گراؤں باہر تھنگی)

واج گاؤں دا ڈوروں، موہرے ہکلا دوکلا وت رلواں)

ہاری نی

میں گسنہوا چن چن ہاری

(گاوندیاں آیاں نیں۔ رل بہیاں نیں بنھ گھتیرا

پنڈاں کوئی سرے کوئی کچھے

گاوندیاں لاه ہریاں نیں)

چگ چگ کے میں ڈھیری کینا

لتھے آن وپاری نی

میں گسنہوا چن چن ہاری

ایس گسنہی دے چار مقدم

ملیہ منگدے بھاری نی

میں گسنہوا چن چن ہاری

ایس گسنہی دا حاکم کرڑا

ظالم ہے پٹواری نی
میں گسنہرا چن چن ہاری
ایس گسنھے دے کنڈے بھلیرے

اڑ اڑ چڑی پاڑی نی
میں گسنہرا چن چن ہاری

ہورناں چکلیا پھوہیا پھوہیا

میں بھرنی پٹاری نی
میں گسنہرا چن چن ہاری

اوکھی گھائی مشکل پینڈا

بسر پر گٹھڑی بھاری نی

میں گسنہرا چن چن ہاری

اک: مینڈاناں بھوجی اے۔ اے مینڈے پڑھیاں لکھیاں نوں چچھ کے رکھیا
ہا فوزیہ، بھوجی ہو گیا۔ گلی وچ نکلاں تے کوئی نہ کوئی آ دند کڈھدا
اے ”اج پھوجاں کدے چلیاں نیں؟“ میں آہنی آں ڈھٹھے گھوہ
وچ۔ نہیں تلدے، ”سانوں وی لے چلو“۔ میں آہنی آں ٹسیں جوتیاں
گھوہاں وچ ہی رہو جیہناں نوں پلپت کرن دا کم تہانوں ملیا ہويا
اے۔ چلو چھوڑو۔ ایہہ مینڈے نال جے رکھو۔ رکھیا ناں تے ہے رخشندہ
پر اوہ رکھیا ای رہ گیا۔ اگے پھمھی پیناں جے۔ پروین گجھ پُرانا تھی
گیائے۔ اج کل شہراں وچ کون رکھدا اے۔

پیناں: سیانی شہر دی دیکھو۔ بھرتی ہوون جوگی

چوتھی: شہر وچ تے پُرانے ناں وی نویں ہو ویندے نیں۔ نویں نکلور اتھے رکھو
اوہ وی پُرانیاں وچ جا وڑدے نیں۔ ہُن مینڈا ہو یا ارجمند۔ مینوں
سارے مھنداں ای آہندے نیں۔ کیہ کرے کوئی۔

پنچویں: فی ارجمند کیہڑا نواں اے۔ مینوں نہیں ویہندی۔ صبا۔ اصلوں نواں
اے۔ شاعری دیاں کتاباں وچوں۔ پر جھبو ای آن میں جھبو ای
رہنائے۔

چھیویں: صاحبان بناون نہ تینوں

شاعری وچ مڑ لے جاون دجھوں آئی ہیں تاں چنگی رہویں۔
جھبو: ہُن شاعری وچ کوئی نہیں صاحبان، فلماں وچ نیں۔

بھوجی: مینڈی دادی محمد بی بی دا ناں مھنداں ای ہا۔

ستویں: کیہ ناواں دے کھو بے وڑدیاں او پیاں۔ ایہدے وچوں چکا نکلن دی
کرو اوتا ای نگھر دا اے بندہ۔ خورے رکھن والے کیہ پاوندے نیں وچ
تے سدن والے کیہ کڈھیندے نیں وچوں۔ ناں تے نہ ای ہوون تاں
چنگائے۔

چھیویں: سیان کیویں ہووے اک دو جی دی۔

ستو: کم نال ہووے سیان پئی۔

بھوجی: (چھیویں ول) ایہہ نور جہاں آہی ٹوری تے (ستویں ول) ایہہ ستو
سطوت جے ساڈی ستویں۔

ستو: گل کر جیہڑی کرن لگی آپیں۔

بھوجی: ایہہ گاؤن جیہڑا اساں گاؤندیاں آئیاں ایہدا دساؤن لگی ساں میں۔

ایہہ کافی اے بکھے شاہ دی۔ ایہہ کافی بنی کیویں۔ ورتی اساڈے نال
 تاں بنی۔ گسنہا مہل اے۔ لال۔ رت وٹا۔ مہلدی اے جد فصل
 ساونی ایہدی تاں جاپدا اے کٹک کوئی دھاوندا اے پیا مشالاں چائی۔
 اساں تے باہروں چکھیاے جنگل وچوں۔ کپڑے رنگدے جے ایہدے
 نال۔

رکھو: ہُن کون رنگدا ای۔

چھو: رنگدے نیں رنگن والے۔ ہُن کسنہرا پئی وچ نہیں گدا باہروں
 آوندائے بند ڈیاں وچ۔

ستو: اوہنوں گل کرن دیویں نا۔ کوئی ہُن دی پئی کریندی اے اوہ؟

مہوجی: ناواں والا اے لیکھا اے گلاں تے فصلاں دا وی۔ پُرانیاں نویاں تھی
 ویندیاں نیں تے نویاں پُرانیاں۔

پیناں: توں کسنہرے دا پئی دیندی سکے۔

مہوجی: گسنہا پھلیاے۔ دھاڑ مشالاں والی چڑھی اے ٹور پیر دے ویلے۔
 اساں کون ویلے دیاں نکلیاں ایس اگ دے کولے چنن۔ آپو آپنی
 ڈھیری پئی کیتی اے جد و جدی۔

چھو: کپڑے نویں سواساں نی میں۔

مہنداں: نویں مشین سلائی دی لینی اے میں تے۔

رکھو: میں تاں کمیٹی چاونی اے ویاہ لئی۔

مہنداں: کیہدے ناں راءو ایں؟

رکھو: تینڈے نال۔

مھنداں: تے میں کوئی تینڈے کولوں دا ج پئی منگنی آں، جیہڑا کمیٹی پاؤ ایں۔

پروین: نی گل وی کرن دیو اوہنوں۔

مھو جی: اساں مہل چگ چگ کے بھاء دے ڈھیریاں لائیاں نیں تے اتوں
وپاری آن لتھے نیں (ستو تے مھنداں اٹھ کے وپاری بن گھلیاں
نیں)

وپاری 1: کیہ جے پنڈاں وچ

مھو جی: کسنھا اے بھا

وپاری 1: دکھاویں نا (مھو جی گنڈھ کھولی اے)

دیکھو نا شیخ جی، کسنھا کہو جیہا اے۔ کنڈیاری جا پدی اے۔

وپاری 2: (مہل چگ دھر کے) کسنھا جانگی اے، وچ رلا پوہلی دا ہونا ہو یا شیخ
جی۔

وپاری 1: ایہہ آپ وی جانگلیانیاں نیں کہ۔ کتھوں لیاںیاں او چگ کے

مھو جی: اوہا کسنھا اے بھا جیہڑا پچھلی وار تساں نہیں کھڑیا؟

وپاری 1: لے تاں گئے ہاے، جیہڑے حال اساں وچھپائے اساں ای جانے
آں نا۔

وپاری 2: وچھپنا کیہ ہا سٹیا ای سمجھو

رکھو: ٹوٹے وی تہاڈے ساہنے نیں۔ جو لایہائے اساں اوہ وی

وپاری 2: توں دکھاویں نا (رکھو پنڈ کھولی اے) سبھ اکو اے شیخ جی

وپاری 1: چھڈو شیخ جی میں نہیں پڑوں آلی پٹی بھرنی۔ آہ۔

پیتاں: دیکھو بھائی انج نہ کرو نا ساڈے نال۔ چگ چگ پوٹے پاڑ لے نیں

گویاں۔

وپاری 2: توں دکھاویں نا (پیناں پنڈ کھولی اے) اوہا۔ سارا اوہا۔ وڈا پواڑا اے
شیخ جی کیہ کریئے، ایہہ وی آپنیاں ہوئیاں۔ جو کھیہہ پینی اے ساڈے
ای بر وچ پینی اے کہ۔

وپاری 1: پیسہ سیر دا دے سکے آں بی بی، روگ سہیڑن والی گل اے ساڈے لئی۔
گل ای ایہہ جیہی کز چھوڑی اے شیخ ہوراں ہُن میں کیہ آکھاں۔
بھو جی: اساں کوئی منکن تے نہیں نکلیاں

پیناں: نی مینوں کرن دیویں نہ۔ وڈی سیانی نکو۔ (وپاریاں نوں) انج تے نہ
کرونا بھائی، کدوکی واہ ورتن اے ساڈی۔

وپاری 2: کیہ کریئے بھینا ساڈے وارے نہیں ایہہ۔ اساں تے خبرے کیوں
تہاڈیاں وڈیاں دے مونہہ نوں آ دینے آں۔ ایس کم وچ تاں لکھ
نہیں ساڈے لئی ہُن۔ ہور جتھیرے کم نیں۔ ویہل کتھے ای سانوں۔
حرج کر کے آونے آں آپنا قسے۔

بھو جی: پیسے نالوں تے پھمھی رہوے پیا جیویں ہے۔ آہ۔ مَر لتھیاں اسیں۔

وپاری 1: تے کیہ لئو ایں ہور ایس کوڑے داٹوں

بھو جی: دہونی۔ بولو وی نا

پیناں: بھائی دہ پیسے تاں دیونا سیر دے۔ ایڈا مہنگ سماں اے قہر دا۔ کیہڑے
کیہڑے کم نیں ایہناں گویاں دے۔ ایسے گسنھے دی چوگ تے آساں
لائی پٹھیاں نیں۔

وپاری 2: توں تے سیانی ایں کوئی راہ دی کر۔

بھوجی: ہنھی آکھ بیٹھی ایں۔ دہ پیسے کائی محنت تے نہیں نا۔

وپاری 1: بی بی سانوں دیہل نہیں جھگڑیاں جوگی۔ مگدی گل جے، دو پیسے لو تے مال چوا دیو نہیں تے رہن دیو۔ اک اک پل جیہڑا اتھے کھلوتے آن پلوں پئے بھرنے آن۔

وپاری 2: کالکھ ای لوانی ایں منڈیوں دو پیسے تہانوں دے کے ہور کیہ۔ کتیاں گتھاں جے (گن کے) پندراں۔ آہ لو تریہہ پیسے۔ آپو وچ حساب ہن آپ کر لئیو۔ جتنا جتنا جیہدا اے۔

بھوجی: ہائے تے گنڈھ سیر سیر دی اے توبہ۔ دیکھو تول کے۔ سانوں پینہ نہیں چا کے لیاںیاں نوں۔

وپاری 1: تے تولا لیاویئے شہروں تینڈے جوگا۔ خرچہ دیسیں اوہدا نالے تھلائی؟
وپاری 2: ساڈیاں تے اکھاں ای تکر نیں کاکی۔ عمر اں گل گمیاں نیں۔ تولا ہووے تے پاء ادھ پاگھٹ ای کڈھے۔ اسان تے پورے سیر دے پیسے دینے آن پئے۔ ابے چوائی وی دینی اے۔ گڈ دا خرچہ وکھرا اے۔ اگے لہاڈی دینی اے۔ آڑھتی اکھاں متھے تے دھری بیٹھے ہوندے نیں۔

پیناں: دھیاں دے کم نیں بہوں بھراوا۔ ٹساں وی دھیاں والے او۔ ساری سمجھ اے تہانوں۔

وپاری 2: بس۔ ہن ایہہ کیتی آگوں نہ کریں۔ اسان دھیاں کر کے ای آونے آں۔ فرق کرن آلے ہوندے تے ہتھ ای نہ لاندے مال نوں۔ ایہہ لے (وپاری 1 دے سر نوں لا کے) ست پیسے شیخ ہوراں ولوں نی

ونڈ دیکھیں ایہناں نوں۔

وپاری 1: (دو پیسے پنناں نوں ہور پھڑائے نیں۔ وپاری 2 دے سر نوں لا کے)

ساڈے دوہاں ولوں رکھ ایہہ دو ہور تیرے لئی نیں خاص۔ توں وڈیری

ایں۔ دھیاں والی ایں آپوں بھادیں سانوں تے دھیاں ورگی ایں۔

دُعائیں دے شیخ ہوراں نوں۔

وپاری 2: دھرو دھینے گٹھ گڈ تے آپو آپنی۔

(چھوہریں گنڈھاں چاڑیاں نیں۔ مگر وپاری گئے نیں)

2

(گاؤن دا واج۔ وت آئیاں نیں۔ بہہ گئیاں نیں گاوندیاں اوویں

گھتیرا بنھ کے۔)

ایں گسنھے دے چار مقدم

ملبہ منگدے بھاری نی

میں گسنھواچن چن ہاری

بھوجی: نی ایہہ مقدم کون ہوندا اے۔

(رکھو مقدم بن کے اٹھ کھلوتی اے)

مقدم 1: نئے پتہ لگ ویندائے تینوں۔ پٹواری جی ایہہ دیکھو کھاں کھاتہ ایں

چھوہر دا۔

(مھنداں پٹواری بن کے اٹھ کھلوتی اے۔ ہتھ وچ ڈھال باچھ سو۔

پڑھ کے سنیدی اے)

پٹواری: مہوجی عرف فوزیہ دینے عرف محمد دین گسال دی۔ ادھی تے ادھی تے
 ادھی تے پونی اک تے سوائی چوں دو کڈھیاں سوا دو تے پھیر پونی
 چوں ادھی۔ سوا دو اک تے پونی اک۔ ساڈیاں تڑے گتھاں بندیاں
 نیں جی ایہدیاں۔

مقدم 1: کتھوں کتھوں لہائی کیتی ساس۔

پٹواری: خسرہ شمرده پنج شمالی نصف تے خسرہ شمرده تیراں شمال مغربی سالم
 وچوں۔

مقدم 1: ہوں۔ کیہ لیکھا بنیا۔

پٹواری: ڈیوڑھی ایہہ تہاڈے حصے وچ آوندی اے میاں صاحب تے ادھی ملک
 صاحب دے۔ بھا بزار دا ایس ویلے جے سولاں پیسے سیر تھوک دا۔ دو
 سیری دی گتھ ہوندی اے۔ بتی اک تے سولاں اک۔ اٹھتالی۔

مقدم 1: اٹھتالی پیسے لہائی کیتی اے مینڈی حدود وچ بی بی توں۔

پٹواری: پنجاہ ہو گئے نا جی۔ خزانے دا قانون اے پنج یا پنجاں توں ودھ ہوون
 تے اگلے دھا کے نال میل دیو۔ پنجاں توں گھٹ ہوون تے پچھلے نال۔

مقدم 1: سرکاری ماملہ کیتنا بنیا پٹواری جی

پٹواری: تن پنجولی شرح اے عالمگیری۔ پنجاں چوں تڑے

مقدم: تے چوکیدارا چلھا پٹواریاں مقدمی پا کے گل ملہہ کتا بنیا؟

پٹواری: دساں وچوں تڑے چوکیدارا، پندراں وچوں دو چلھا، دساں وچوں

ڈوڈھ پٹواریاں۔ کم ویکھو تے عوضانہ ویکھو۔ محول اے نا۔ کیہ کرے

بندہ۔ اٹھاں چوں پونی مقدمی

مقدم: تُوں آپنا رونا ایس چودھری سانوں نہیں دیکھدا۔ بُوٹے بُوٹے دا حساب شاہی خزانے جمع کراونا۔ پیسہ ایدے دا اودے ہویا نہیں تے ستاں پڑھیاں دا کیتا گھئے کوڈیاں تھیا نہیں۔ بے عزتی وکھری تے قیداں جرمانے وکھرے۔ ٹھہی رہن دے تُوں ایہہ کہانی۔ لیکھا دس کیہ بنیا ایس بی بی دے کھاتے۔

پٹواری: بس جی تریہہ معاملہ تے پونے یاراں ملے۔ پونے اکتالی۔ چالی تھئے۔ قانون دا فاعدہ لے گئیاں نیں۔

مقدم 1: ملک صاحب دی ادھی گٹھ اے نا ایہدے کول؟

(جھبو دوجا مقدم بن کے آن کھلوتی اے)

تو جی آئی گئے جے۔ وڈیاں عمراں ملک صاحب

مقدم 2: ایس کم وچ تے عمر گھدی جے میاں صاحب۔ قدرت نے سٹھ ورھے لکھی ہووے تاں سمجھو ویہہ مقدمی دے کٹے گئے۔ کیوں جی پٹواری صاحب شرح ٹھیک لائی اے نا میں۔

پٹواری: نہیں ملک صاحب ایہہ تے پٹواری دی شرح لائی اے تساں۔

مقدم 2: سچا ایس تُوں وی بھائی۔ جیہڑے مالے دی اگرہی وچ پئے اوہ قدرت

دے وسوں باہر تھی گئے۔ تساں تے وت وی سوکھے او میاں صاحب۔

رقبے نال نال نیں تہاڈے۔ مینڈا کم ترونہہ تھاواں تے ہویا۔ پنجاں

کوہاں وچ۔ نہ کھادے دی ہوش اے نہ پاتے دی۔

مقدم 1: میں تے اگے ایہو گل پیا کریندا ساں۔ وڈے بے فیض لوک نیں ایہہ

ساڈیاں گراواں دے۔ جیہڑے حال وچ اساں ایہناں لئی کم پئے

کرنے آں اسان جانے آں۔

مقدم 2: ٹھھی رہن دیو ایہہ۔ کیہ حساب کڈھیا جے پٹواری صاحب۔

پٹواری: اے اِکو کھاتا پیا چلدا جے ملک صاحب۔ ایہہ بھو جی عرف فوزیہ اے

دینے عرف محمد دین گسال دی۔ ادھی گتھ اے تہاڈی ایہدے کول۔

سوانوں معاملہ تے پون طے دی۔

مقدم 2: کتنے کھاتے نیں مینڈے اتھاں چودھری۔

پٹواری: گل ست کھاتے نیں جی۔ دوہہہ وچ ٹساں مہر صاحب نال او۔ اک

وچ میاں صاحب نال تے اک وچ خاں صاحب نال۔ چار مقدمیاں

پوندیاں نیں جی ستاں کھاتیاں وچ۔

مقدم 2: وڈی بر پڑا اے وئی۔

پٹواری: مینڈے برے دا وی سوچو۔

مقدم 2: تینڈے بر تے پڑا ای اے نا پٹواری صاحب۔ ٹو کے پٹھ تے بر

ساڈے پونہہ دے آونے نیں نا۔ کیہ کریئے پر۔ ایہہ آپنا جیا جنت

اے سارا۔ ایہناں نوں چھڈ وی نہ سکدے ہوئے۔ تو اوہ وی آ ای

گئے جے۔ (ٹوری تے ستو مقدم 3 تے 4 بن گھلیاں نیں) آو جی

خان جی۔ بسم اللہ مہر صاحب۔ بڑا اڈیکیا اے۔

مقدم 3: نائب عامل صاحب دا بندہ آیا گھلا ہا جی۔ وصولیاں وچ ڈھل پئی

ہوندی اے۔ مساں بھکتا کے آونے آں پئے۔ نیڑو نہ جھب حساب

بھائی پٹواری صاحب۔

پٹواری: حساب تے حاضر اے مہر صاحب نیڑنا تے ٹساں ہو یا۔ ست کھاتے

نیں۔ دونہہ وِچ تہاڈی میاں صاحب نال ونڈاے۔ اک وِچ خاں
صاحب نال اک وِچ ملک صاحب نال۔

مقدم 4: تے میں رکھے آں۔

پٹواری: تہاڈی پچونہہ وِچ اے خاں صاحب۔ دونہہ وِچ مہر صاحب نال اک
وِچ ملک صاحب نال اک وِچ میاں صاحب نال۔

مقدم 3: لیکھا کیہ بنیا؟

مقدم 2: پٹواری جی وکھو وکھرا حساب ساریاں دا دسو چا۔ کیہ کیہ اگر اہونا اے
اساں کیہدے کیہدے کولوں۔ ویلا بہوں تھی گیا اے۔ شاماں تاں
سانوں رقم پچاؤنی پونی اے۔

پٹواری: حساب ہو یا پیا اے جی۔ ستاں کھاتیاں دا ڈھائی سو معاملہ تے پنجاہ ملہ
بنیا اے۔ پونے پینٹھ ملک صاحب، سوا اکہتر مہر صاحب، ساڈھے چرنجا
خانصاحب تے سوا تراسی میاں صاحب۔

مقدم 1: وڈا تے مینڈے ای گل پھاہ ہو یا تا۔

مقدم 3: وڈا کیہ تے چھوٹا کیہ پھاہ پھاہ ای اے میاں صاحب۔ پت لہنی اے
تاں ساریاں دی لہنی اے اگلیاں کیہدا فرق کرنا اے۔

مقدم 1: بی بی کراؤ جمع تے جاؤ گھر و گھریں شاوا۔ ایہہ تہاڈے کم تے نہیں نہ
دھیان دھیانیاں دے۔

بھو جی: کیہ دینا اے اساں؟

پٹواری: جو سُنیا جے۔ تے سو دیونائے تاں ساریاں۔

بھو جی: تے سو کیہ۔ سانوں تے سارے پک گھٹ چالی پیسے جڑے نیں

و پاریاں کنوں۔ تریہہ محنت دے تے ئوں بخشیش دے۔

مقدم 1: گویئے گلاں نہ بنا بہتیاں حساب نہیوں سُنیا۔

پیناں: میاں جی جو جویائے سوامی دسائے نا اساں۔

مقدم 2: پٹواری صاحب جو دیندیاں جے لونا تے جو نہیں دیندیاں اوہ ایہناں
دے وڈے دین۔

پھو جی: جو کمایائے پوٹے وٹھ کے ایہناں نوں دے دتا تاں اساں سہیڑیا ای
کاہنوں اے سیاپا۔

مقدم 3: بڑا بولدی اے کون اے؟

مقدم 1: دینے گسال دی اے۔

مقدم 3: اوہ جیہڑا دو واریں ونگار چوں غیر حاضر ہویا اے، اک واریں عال
صاحب دے دورے اک واریں دیوان صاحب دے۔ مقدمے دوئے
ہن اوہدے ناں۔ ئساں دہائی رکھے نیں۔

مقدم 1: خبرے کیہ کیہ دہائی بیٹھے آں۔ نہ دہائی تے کیدھر جاؤن ایہہ شودھے۔

پیناں: ایہہ لہو تریہہ۔ بخشیش آ لے رکھ لیتے آکھوتے۔ پیسہ پیسہ ای آونائے۔

مقدم 2: رکھو دیو تہاڈی خوشی۔ اساں تے خزانے رقم تارنی اے پوری۔

مقدم 4: اساں کوڑے نہیں کھانے۔

مقدم 3: اوہ بھائی پٹواری۔ رب داناں ای جیہڑے ٹھہر دے نی اوہ قرتی وچ پا

نا۔ بھوئیں بھانڈا جوڑ نہ مدیاں دا۔

پیناں: ایہہ لہو رہندے نوں وی تے ایڈا قہر نہ کماؤ (پٹواری پیسے پھڑ لئے)

ایہناں کوئی گڈی فصل جگی اے کہیں دے رقبے وچوں۔ باہروں

اوجھڑاں وچوں کھوہ کے آندو نیں۔

مقدم 4: سُنا جے۔

پٹواری: اوہ تے سرکاری رقبہ اے خالصہ۔

مقدم 1: اوتھوں چکن دا جرمانہ وی اے نا۔ اوہ سُناؤ نا ایہناں نوں۔

پٹواری: جرمانہ ہر جنس دا وکھرا اے۔ گسنھے دا پنچ پیسے فی سیر اے۔ بصورت

عدم ادائیگی قید چھ ماہ تا یک سال با مشقت جسمانی و ذہنی۔

مقدم 1: قید تے ایہناں دے مرد ای بھوگیسن۔ جرمانہ جمع کر چھوڑو تاں قُرتی

دے کھاتے وچ۔

مقدم 2: (پیناں نال) تُوں تے سیانی ایں۔ تُوں ای سمجھ۔ اسان پیسے آپنے

پیٹے تے نہیں نہ پاوئے خزانے تارنے نیں۔ خزانے پیسہ نہ چڑھے تے

حکومت کیوں چلے۔ فوج کتھاؤں کھاوے۔ تے فوج نہ کھاوے تے

ملک ای نہ رہے۔ چڑھ آون باہر لے اتھے۔ فنا کر دیون ساڈیاں

شہراں نوں وی گراواں نوں وی۔ وڈھ سٹن مرداں نوں تے پڑھیاں

بڈھیاں بٹھ کھرن سبھ آپنیاں بزاراں وچ کھلیار کے وچن لئی۔ شکر کرو

ایں بادشاہ دا سایہ اے تہاڈیاں سراں تے۔

(مقدم 1 تے 3 اک تخت چائی آئے نیں۔ دُور سرے تے ڈاہ وِتو

نیں۔ 4 تخت تے بادشاہ بن کے بہہ گیا اے۔ سر سٹ کے گجھ تقلدا

اے اک کتاب وچوں۔ اوہدی دکھ مغل مُورتاں والے اورنگ زیب

دی اے۔)

مقدم 1: ایہو جیہا درویش بادشاہ نہ تاریخ وچ آیا اے نہ آونا اے۔ خزانوں

پیہہ ہک نہیں لیندا۔ آپنی روٹی آپ کماوندائے ہتھیں۔ کلام پاک
کتابت کر کے۔ سادہ کھاؤن۔ سادہ پاؤن۔ ظالم تھر تھر کنبدے نیں۔
مقدم 3: سبھ قانون شریعت دا پیا چلدا اے۔ آپ مفتیاں دا مفتی تے قاضیاں دا
قاضی اے۔

مقدم 2: پوراں دا پیر اے، ولیاں دا ولی۔ شریعت طریقت اوہدے دو ہتھ نیں۔
اوہ آپ حقیقت اے۔ اک اکھ جمال اے اک جلال۔ اوہدی اک نظر
تقدیراں بدل دیندی اے۔

مقدم 3: دشمن دی جرات نہیں ملک ول اکھ وی اُچی کر کے ویکھ سکے۔
پٹواری: شیر بکری اک گھاٹ پئے پانی پیندے نیں۔

مقدم 1: ایس کال ولی دی اوٹ نہ ہووے تے نہ ایہہ ملک رہے نہ ایس
تسیں۔ ایس مومن مرد دا ہک ہک ساہ نعمت اے الہ العالمین دی
تھاڑے واسطے۔

مقدم 2: (روون ہا کا تک پونجھ کے) دینا نہیں دے سکدیاں ساڈیاں ست
پیردھیاں ایس بوڑھ دی برکتاں والی چھاں دا۔

بھوجی: اساں وی ایس بادشاہ اگے ای ونج دُہائی دینیاں وت۔ اساں کڈھیا
کیہ اے تے بھرنا کیہ پیا پوندا اے سانوں۔ ایہا ای نیاں کرے نا
ساڈا وی۔

مقدم 1: چپ کر۔ کوئی ہوش کر۔

مقدم 2: عالمگیری غضب توں ڈر۔

بھوجی: ہور غضب کیہ ٹٹ پونائے ساڈے اُتے۔

(بادشاہ بر دا بے ملوما جیہا اشارہ کریندا اے۔ تریوے مقدم اک دو بے نوں پچھانہ دھک کے اگانہ دوژن دی کریندے نیں۔ دھکدے ندے اكدو بے نوں ٹھبیاں دیندے وچ کھلو اک دو بے نوں سمجھیندے نیں۔ وت سمجھوتہ کر کے سچے ٹرے نیں وت ٹردیاں اوویں دھم دھکیں ندے اک حد اُتے ونج گھلے نیں۔ وت بے بے سہم سلاماں کردے اگیرے سر کے نیں، پک دوئے نوں لگویاں تباں مریندے۔ تخت دے کول تھے نیں اوڑک ہتھ بنھ کے۔ بادشاہ ہولا جیہا بر چھنڈیائے کجھ چر ٹھہر کے۔ تریوے کنہنی دا گھنا وکھالا کردے نیں۔ وت پرتے نیں۔)

مقدم 1: ہائے۔ ویکھو کرم حضور دا۔ فرمان سناؤ جی ملک صاحب۔ ہائے۔

مقدم 2: فرمان اے رعیت اولاد وانگوں اے سرکار نوں۔ رعیت دیاں بچیاں سرکاری بچیاں نیں۔ چٹنی چھوٹ بندی اے قانون وچ اوہ دتی ونجے ایہناں نوں۔

مقدم 3: دسو جی قانون پٹواری صاحب۔

پٹواری: (بادشاہ ول ست سلاماں کر کے) حضور عالی مینہہ ایٹکاں پورا پیا اے۔ کیردا فصل نوں کوئی نہیں لگا۔ کال وی کوئی نہیں پیا۔ کوئی آفت ناگہانی قدرتی غیر قدرتی آئی نہیں حضور دے اقبال نال۔ چھوٹ تے بندی کوئی نہیں۔ ہاں حضور عالی دی نلنر خاص والی شق ہے۔ اوہدے وچ گنجائش ہے۔ (بادشاہ اپنے کم لگا ہوئیائے بر سٹ کے) اوہ دتی جا سکدی اے۔

مقدم 2: بس جی دیو کہ ویہندے کیہ او؟

پٹواری: اوس چھوٹ صدقہ قُرتی ایہناں دی ملتوی تھی سکدی اے۔ جرمانہ معاف

تھی سکدا اے۔ مقدمے رہن عمل درآمد رُک سکدا اے۔ ادھا ادھا

پیہہ تقاوی فی کس مل سکدا اے۔ بشرط ضمانت نیک چلنی از طرف

اکابر دیہہ۔ و بشرط مزید اضافہ متعبدہ در پیداوار جنس ہذا بہ فصل آئندہ۔

مقدم 3: اگلی فصل دی اگے ڈٹھی جاسی۔ تئیں جو فرمان مہربان دی رُونال حق

بندا اے اوہ تے دیو نا ایہناں نوں۔ سفارشانہ وی ساڈا بھاویں رہن

دیو جیہڑا اسان سر تلی تے دھر کے پیش ہوئے ایہناں ولوں تے جیویں

کوک فریاد کیتی اے ستاں پڑھیاں دی خدمت دا پلہ پا کے۔

مقدم 2: آہو جی سانوں رہن دیو۔ جو تھی سکدا اے کرو ایہناں لئی۔

مقدم 1: بالکل کہ۔ اجو ای عمل درآمد کرو فرمان عالی شان تے۔

(بادشاہ اٹھیاے۔ مقدم 3 نے گُبا گُبا بھج سامان چاون دی کیتی اے۔

بادشاہ گھر کیاے۔ مقدم 3 دہل نال ڈھے پیائے۔ بادشاہ آپنا سامان

آپ چاڑھیاے۔ مقدم 2، 1 تخت چاڑھے نیں۔ مقدم 3 اٹھ کے

اگے گیاے لوکاں دی بھیر ہٹاون، دھک مار کے شاہی سواری جوگا راہ

بناون دی سینت کریندا۔ چارے ٹر گئے نیں۔ نال ای ستو چھو رکھو

ٹوری پرت آئیاں نیں، وچ گھتیرے۔)

پٹواری: ویہلیاں ہو کے نا شامو شام ای آہو مینڈے ڈیرے تے۔ کاغذ بنا

رکھساں میں ستاں دے۔ مہراں لواون لئی لے جاو مقدم صاحبان ول،

جیہدی جیہدے ول ونڈ بندی اے۔ ہر خسرے دی شجرے موجب

وکھری پیشی اے۔ پیشیاں چار چار ای بندیاں نیں ستاں دیاں مہینے
 وچ۔ جیہڑی جیہڑی مہر لوا آوے اوہ مینڈے کولوں چا تصدیق کراوے
 آ۔ قانون گوئی جیہڑی بندی اے نا مینڈی ادھی چھوڑ دیاں۔
 سفارشانہ جے چھوڑیاے اوہناں۔ قانون گوئی تے دُونی بندی اے
 چونہ دے سفارشانے نالوں۔ ادھی اگلی فصل تے پا دیاں۔ شامو شام
 آ پو۔ مینوں کم بہوں نیں۔ دورہ پیا آؤندائے نائب عامل صاحب دا۔
 (پٹواری ٹر گیاے۔ ساریاں اٹھ گاوندیاں نیں۔ مہنداں آ رلی اے)

ایس کسنھے دے کنڈے بھلیرے

اڑ اڑ چنوی پاڑی نی
 میں کسنھدا چن چن ہاری
 اوکھی گھائی مشکل پنڈا
 سر پد گھڑی بھاری نی
 میں کسنھدا چن چن ہاری

(گاوندیاں بہہ گئیاں نیں)

مہوجی: آپنیاں دھیاں بھیناں نوں لاون چا مہراں۔

ستو: دھی بھین ایہناں دی کوئی نہیں ہوندی۔

پنناں: دھیاں بھیناں تے اڑیے اوہناں دیاں وی ساڈے ورگیاں ای نیں۔

سانوں کیہ پتہ کیہ پئی ہوندی اے اوہناں نال۔

مہوجی: ساڈے ورگیاں ہون تے بولن نہ ایہناں دے کارے وکھ کے۔

ایہناں دی لٹ تے عیش پیاں کریندیاں نیں۔ بولن کیویں۔

پیناں: تے اسیں کبھڑا بولیاں ہاں۔
 سٹو: ٹساں نہیں نہ بولیاں پھمھی تاں ای تے ایہہ مُہراں پیناں لگدیاں نیں
 نا سانوں اج۔

مکھو جی: مینڈی جتی جاندی اے ایہناں دیاں مُہراں لوان۔

سٹو: مینڈی تے جتی وی نہ جاسی۔

نوری: گجھ ہور نہ بن ونجے نی۔

مھنداں: کیوں پھمھی؟

پیناں: جدوں پیواں خہاڈیاں سُنیا نا قرتی دا تے نال بھراواں، تاں جتی خہاڈی
 خہاڈیاں برراں تے وکسی۔ وت اوہ آپ چھوڑ کے آدن تہانوں نہا دھوا
 کے۔

رکھو: کوئی نہیں ایس ہنیر نوں ٹھلن والا

پیناں: ہنیر کاہدا نی۔ نگر ٹساں وی کھاوتنا اے تے ڈھڈ پیواں بھراواں نوں وی
 لگے ہوئے نیں۔ ایہہ کم اے سوانی دا دُھروں۔ کرنا ای پونائے۔ پچھ
 تو ماواں ماییاں ٹوں۔

مھنداں: پیواں بھراواں نوں لُج نہیں آوندی؟

پیناں: نگر پیارا اے نی ہر کسہیں نوں۔ آپنی جان سُنکھالی رکھدائے ہر کوئی۔ لُج
 نہ گھوہ دی ہونڈی اے نہ سوانی دی۔ جیہوں تریہہ لگے بوکا وگاوے
 چا۔ گھوہ نہ نہیں کر سکدا۔ نہ پیلی وی نہیں کر سکدی۔ اوہنوں ای
 واہو، اوہدا ای کھاؤ تے اوہدے اُتے بہہ گؤ۔

چھو: مینوں تے پنج ویلے مکی دھمہ پئے کریندے نیں۔ اوہدے دل کیوں

تکلیا ای اج- اوہدے نال کیوں ہسی ایں کل- اوتھے کیوں گھلی سیں-
اوتھے کیوں بیٹھی ایں-

پیناں: جد تینوں گھلسن کسے ول تاں وی مکی دھپھے نال ای گھلسن- تے
جدوں پرتیوں تاں وی مکی دھپھہ ای ڈھیس تینوں- میں وی پیواں
بھراواں دیاں اکھاں تکلیاں نیں تے گھر والے آپنے دیاں وی- ہولی
ہولی ایہہ انج ویکھن لگ پوندے نیں جیویں کوئی کسبناں ہووئے
اسیں- جیویں سانوں عادت ہووے ایسے کم دی- اوہناں دیاں اکھاں
وچ بشری جیہی آ ویندی اے چھیڑ بکھیڑ وی کر لیندے نیں-

ستو: نس کے شہر نہ چلیاں جاوئے

مھنداں: اوتھے تے گھلا ای وچ دیندے نیں اگلے

رکھو: پڑھیاں ہوندىاں تاں شہر نوکری کریندیاں

پیناں: ونج پتہ کرونا- کیویں لہدیاں نیں نوکریاں اوتھے- کیویں ماتحتیاں
جلدیاں نیں- کیویں ڈھیندے نیں ٹھیکے تے کیویں مچھدے نیں
مقدے-

مھوجی: ساکوں تاں ایس گسنھے پھاتا- رنگ ویکھو ایہدا کیڈا کچا اے تے منگ

دیکھو کیڈی کچی سو- چڑھی پئی اے ہر پاسے- دھپ لگے تاں پھک

پے ویندی اے- پانی چھوہے تاں ڈب پے ویندے نیں- میں تے

کدے نہ رنگاں ایہدے نال کپڑے- کچ ویکھو تے مونہہ زوری دیکھو-

پیناں: کچ ایہدا ای نہیں- جو اگدائے گسنھا ہو ویندائے- ایہو آہر اے ایس

پنوار مقدی دا- سبھ اگیا چکيا کرو گسنھا- کیوں، گسنھے اُتے ای

و پارے تے شاہوکارے پلدے ہوئے۔ چودھراں پسردیاں ہوئیاں۔
 ایہوں ای کھاندی ہکدی اے منڈی دینہہ پر رات۔ کیہ نیں دیوانیاں
 تے صوبیداریاں۔ ایس کسنھے دی سانجھ سنبھال ہو رکیہ۔ ایہو نیں پنج
 ہزاریاں تے فوجداریاں۔ تخت تے تختے۔ ایہو نیں شریعتاں تے
 طریقتاں۔ ایہو رب اے ایہناں دا۔

پھوجی: پھچھی ساری جھگ بہہ نہ ونجے جے اسان کسنھا چگ نہ دیوئے۔ رت
 سک نہ ونجے بدرنگی ایہناں دیاں ناڑاں وچ تری پدی۔

پیناں: ہے ناکملی، جھگ بہہ نہ ونجے۔ ایویں کھڑایا اے ساڈیاں اندراں وچ
 اگلیاں۔ اندر کھڑدائے تاں باہر نکلدیاں او نہ نا چکن کیتے۔ یوٹیاں
 ایہدیاں وچ مشالاں جیہڑیاں بلدیاں نیں دھی، ساڈیاں اکھیں وچ
 نماشیں بلی پوندیاں نیں اوہا۔ تاں ای تے لاکھاں پگھردیاں نیں
 مقداں دیاں تے اوہ مہراں نال داگدے نیں چم ساڈا۔

جھبو: نہ چکساں مہن نہ چکساں۔ ہاری میں ہاری (اٹھ کھلی اے گاوندی نویں
 ترکھی لے وچ۔ روہ تے ہٹھ دی لہر۔ ساریاں رلیاں نیں)

ہاری ہاری میں کسنھڑا چن چن ہاری
 ایس کسنھے دے چار مقدم ملبہ منگدے بھاری
 ایس کسنھے دا حاکم کرڑا ظالم ہے پٹواری
 ایس کسنھے دے کندے بھلیرے اڑ اڑ چنوی پاڑی

(چڈیاں لاہ سٹیاں نیں)

کسنھڑا چن چن ہاری ہاری

میں کسٹھرا چُن چُن ہاری

پیناں: نہیں چکنا پر چُکے دا بھار کیویں لاہونا اے؟

نوری: پٹواریاں مقداں دیاں سجاں تے تُل کے ای لہندائے ایہہ بھارتاں نہ
لہوے۔

پیناں: آویں قرقیاں کرن۔ پو بھرا کیہ کرین خھاڈے، مھکھ مرین تے سٹین
مُشکاں کس کے تہانوں اوہناں اگے۔

نوری: مرساں ایس گوڑے رِزق دی مھکھوں تاں ای جیساں۔ ایہہ مرنا ای
بندا اے۔

پیناں: خھاڈیاں سُن کے لگدائے ایس سٹے ماس نوں وی جیویں جاگ پئی لگدی
اے۔ جیہڑی نہ نوں اندرے گھٹیج رکھیا مُڈھ لاء اوہدیاں سُکیاں
جڑھاں نوں ولھ پئی چھوہندی اے۔ ہُن مینڈے جیہیاں دا ہتھ تہاڈی
نہ دے ہتھ بے۔ چھوڑیو نہ لہنوں۔

رکھو: مھکھی تینڈے تے بال ایانے نیں اے۔

پیناں: ہو ویسں سیانے اوہ وی۔

مھو جی: ایویں نہیں سرنی ایہہ گل۔ گسٹھے دیاں تہڈوں۔ گسٹھے دیاں تہڈوں وچ

جہان ولیا گھلا اے۔ ہتھل۔ کیویں کپو نیں نیں ایہہ ہتھاں پیراں

توں۔ کیویں چھکونیوں نیں ڈھڈ دیاں آندراں وچوں۔ رلاونی پوسی نا

نکی وڈی نال گل۔ بے رلاونی اے تاں کیویں۔ پنڈ وچ کبھڑیاں

نویاں ناواں نال وینا اے تے شہریں کبھڑیاں پُرانیاں نال (بھیت

نال) تساں وہیلیاں تھی کے شامو شام ای آ ونجو نا مھنداں دے

ڈیرے۔ (ہاسا)

مھنداں: اساں ستاں وِچ گسنھے دی مقدمی اے۔ کسے وِچ ادھی کسے وِچ پونی
کسے وِچ سوائی۔ جیہناں نوں ملساں اوہناں وِچ وی سر پر ہوسی۔ پر ہر
کسے وِچ اوہدے کنوں مچھٹکارے دی تانگھ وی اے سر پر، گھلی جاء،
ادھی پونی سوائی۔ جیہنوں ملیئے آپنی مقدمی نوں اوہدی مقدمی نال نہ
بھڑائیے۔ گھلی جاء نوں گھلی جاء نال ملیئے۔ ہک دوجی دی سکت
ودھائیے مقدمی کنوں مچھٹکارے دی۔ شامو شام ای آئیومتاں مینڈے
اندر نائبِ عامل صاحب نوں دورہ نہ پے ونجے۔ (اُپر ویکھ کے)
شاماں تے پے ای نہیں سکیاں؟

(ساریاں کھلداں اٹھ جلیاں نیں)

کیرڈ کہانی

(محل -- کاڈھیاں دا بادشاہ شاہ مکوڑ بیٹھائے -- پنجاہاں دا ہوسی - ملکہ

تتل مکوڑ آئی اے -- پینتیاں چالیہاں دی -)

ملکہ: دربارنوں دیر پئی ہوندی اے - تئیں اے ناشتہ ای نہیں کیتا -

شاہ: کجھ دیوتے کھاواں تتلہ -

ملکہ: کیوں - ترے داری لے کے آئی اے کینر تئیں موڑ دتائے -

شاہ: اج کیرڈی نہیں کھادی جاندی -

ملکہ: ہور کیہ کھانائے؟

شاہ: اناج کجھ ہو سکے تے

ملکہ: کیہ ہو گئے تہانوں - کیرڈی دا کھاجا کھانا ہے -

شاہ: جے سوچوتے ساڈا کیرڈی دا ویٹ دا فرق ای نہیں؟

(پچھلے بوہیوں شہزادہ مٹھو مکوڑ، یارھاں ورھیاں دا، آیائے - اوہدے

نال ای پچھوں تیز پوپ میوزک دا وانج: ”کھیڈ ساڈی، کیرڈی کاڈھا

کیرڈی کاڈھا - توں ماڑی میں ڈاڈھا، کیرڈی کاڈھا کیرڈی کاڈھا -

کھیڈ دے وچ نہیں آڈھا، کیری کڈھا کیری کڈھا“)

شاہ: آ جاؤ مٹھو بیٹا جی۔ ذرا ہولی۔ (میوزک ہولی ہو گیا۔)

شہزادہ: ایہہ تہاڈے واسطے اج ہور ای کجھ پیا پکدائے اولڈ مین۔

ملکہ: سُن لیا جے؟

شہزادہ: میں نہ کھاواں؟

ملکہ: (مٹھو ول جھپٹ کے) مٹھو چُپ کرنائے کہ نہیں، ایڈیٹ۔ (پیار

نال) میں آپ آدنی آں۔ جو کھوانائے آپنے شہزادے نوں آپ کھوانی

آں۔ چل میں آئی میری جان (چلا گئے، ”کیری کڈھا“ وی

مگرے گئے)

ملکہ: نتیجہ دیکھ لیا جے۔ کیہ سوچیاے تہاں۔ اناج نال اسیں جیوں سکے آں؟

میں تے نہیں جیوں سکدی۔ (کرہت دی سینٹر)

شاہ: جے سوچو تے اسان اناج نال ای جیوں سکے آں۔ (ملکہ اُلٹی نوں

جیویں مسان روکدی ہووے پئی)

ملکہ: کیہ جیوں ہوسی اوہ۔ توہ۔ حکومت کیویں چلا سو۔ کیرییاں کھاوان والے

تہاڈا حکم کیویں منیں۔

شاہ: (جیویں آپنے آپ نال، سوچدیاں) مینڈا حکم تاں ایہہ ہوسی اگوں

کیری دا کھاوان بند۔

ملکہ: بغاوت ہو ویسی۔

شاہ: کاہدی بغاوت۔ جو شاہ کھاوے اوہو رعیت کھاوے۔ نہیں؟

(وزیر ملک پائندہ کھوڑ آئے۔ عمروں شاہ دا ہان)

شاہ: آؤ پائندہ ملک - خاص خبر؟

وزیر: (اگے آن کے نیوں کے ست سلام) میں معافی چاہوناں - دربار دا ویلا
تھی گئیے۔ حضور دی تشریف آوری نہیں ہوئی۔ میں طبیعت دا کھن
حاضر تھیاں۔

شاہ: میں آوساں گھڑی ٹھہر کے۔ کوئی ضروری گل ہووے تاں دسو۔

وزیر: دانگے مکوڑ تے دھولو مکوڑ دا بھیڑ لگا پیاے کل رات دا۔ ویہہ اوہدے
تے پندراں اوہدے مرتبے میں ہن تائیں۔

شاہ: معاملہ کیہ اے۔

وزیر: تلاء والے بھون دا جھگڑا اے۔ سرکار دا حکم ہا ہفتے وچ دو دن دانگے
کیاں دے دو دن دھولو کیاں دے۔ باقی دو دن سرکاری نہیں۔ دونویں
اک دوہے دے دن کھوہندے نہیں۔ ہن جیویں حکم فرماؤ۔

شاہ: تہاڈی کیہ تجویز اے؟

وزیر: حضور دے علم سیانپ دا کوئی بدل نہیں۔ سرکاری حصہ تے دوئے پورا
تار دے نہیں پئے۔ سرکاری دناں نوں بھنن دی گستاخی وی نہیں نہیں
کیتی کدے۔

شاہ: سد سمجھاؤ دوہاں نوں۔

وزیر: حضور دا سمجھاؤن ہور اے۔ اوہدا اثر ہور اے۔ دوئے آہندے نہیں
ابادی ساڈی ودھ اے۔

شاہ: ٹساں گنوا لئو چا۔ دوہاں دے ساہنے۔

وزیر: مردم شماری دا وقت حضور دے فرمان دے مطابق مقرر اے۔ ایہناں

دی دکھری گنتی کرائی گئی تے ہور وی اٹھ کھلوسن۔ آبادی تے سبھ دی
دوہ گئی اے۔

شاہ: رکیڑیاں رکتیاں رہ گئیاں نیں؟

وزیر: حضور دی نظر ہمیشہ بنیادی سوالاں اُتے رہندی اے۔ اک ایجنسی دی
رپورٹ اے بھون تلاء والا ہن مکن تے آیا کھلوتا اے۔ پر دوجی
آہندی اے بھون دے اندر ڈھیر آبادی اے۔ ہن بھون دے اندر
جاون دا تے قانون کوئی نہیں۔ خاص حالات وچ اشارہ حضور دا ای
قانون اے۔ پر عام سپاہی تے وڑ نہیں سکدا ایڈی تنگ موری وچ۔
خاص فورس بناون دا سوچیا جاسکدا اے جے حکم ہووے تاں۔

شاہ: پائندہ ملک۔ دوہاں ٹوں سد کے مینڈے ولوں صلاح دیو نیں۔ ہک
ہک دہنہہ دوئے رکیڑی چھڈن۔ اناج کھاون۔

حضور؟ غلام سمجھ نہیں سکیا۔

شاہ: کوئی ایڈی اوکھی تے نہیں میں کیتی پائندہ خان۔ اناج کھاون ہک
دہنہہ۔ رکیڑی نہ کھاون۔ ایہناں دا جھگڑا وی نبر ویسی۔ رکیڑیاں
شودھیاں نوں وی ساہ آؤسی۔ آبادی ودھ ویسی اوہناں دی۔ سبھ دا
فائدہ نہیں ایہدے وچ؟

وزیر: حضور دے ارشاد وچ حکمت تے ہوندی اے ہمیش ای۔ بعض اوقات
نال غلاماں دا دل ہولا کرن واسطے کجھ ہاس رس وی ہوندا اے۔

شاہ: ایہہ ہاس رس دی گل نہیں وزیر صاحب۔

وزیر: حضور مکوڑ اناج کیویں کھاسکدا اے۔ جو قدرت نے خوراک متھ دتی

اے اوہدی اوہو اوس کھانی اے۔ شیرنوں گھاہ کیویں کھوالے کوئی۔

شاہ: جے رکیڑیاں نہ ہوون وت کیا کھاسی مکوڑ۔

وزیر: ساڈے بھون جے مک۔ گئے نالدے ملک دے تے ہن۔ حضور دا حکم

ہوسی لے لیساں۔

شاہ: جنگ لگ ویسی۔

وزیر: حضور دی فوج تیار ای اوس جنگ لئی کیتی گئی اے۔

شاہ: نالدے ملک دی اباوی چونی اے ساتھوں۔ اوہناں دے بھون وی

مکدے نہ ہون پئے؟

وزیر: آپنی اوہ جانن۔ اوہناں دے بھون تے ساڈے ملا کے ساڈے لئی

چوکھے نیں اگلیاں دہ ورھیاں لئی۔ ودھی اباوی پا کے۔

شاہ: دہ ورھیاں پچھوں کیا تھیبسی؟

وزیر: ہور وی ملک بھیرے نیں حضور۔

شاہ: جنگاں وچ بندے کیوں مروائے پے پائندہ ملک۔ سوکھا کم کیوں نہ

کریے، اناج کھائے۔

وزیر: سرکار۔ مکوڑ بنیائے ای رکیڑی کھاون نال اے۔ رکیڑی کھاون لئی

بنیائے۔ اُن کھاوے تاں مکوڑ نہ رہسی۔ بون وٹا ویسی۔

شاہ: بون وٹاوں چنگیرا نہیں لڑن تالوں؟

وزیر: رکیڑی وی بنی ای مکوڑ دے کھاون لئی اے۔ مکوڑ نہ کھاوے تاں رکیڑی

وی بون وٹا سی۔ مکوڑنوں کھا جاسی اوہ۔

شاہ: رکیڑی تے اُن کھاندی اے۔ جے مکوڑ وی اُن کھاوے تے سبھ دی

جوں ہک تھی ونجے۔ ہک دوجے نوں کھاؤن دی لوڑ ای نہ رہے کہیں
نوں۔

وزیر: (پنوں کے) غلام اجازت چاہوندائے۔ اج دربار وچ درخواست گھنئی
اے۔ حضور دی طبع جدوں دل ہووے تشریف آوری ہووے۔ اج دے
معاملے طے کر کے شام حاضری دیاں۔

شاہ: مینڈی گل تے صلاح توں ہوراں دی وی۔ (اٹھ کے ٹر گیاے)

ملکہ: (ڈسکدی اے مونہہ اگے ہتھ دھر کے۔ پائندہ ملک پیریں ہتھ لاوندا
اے) ایہہ کیہ ہو گیاے پائندہ خان۔

وزیر: کجھ طبع نہیں دل؟ حکیم مگدو نوں سدواناں میں۔ یا ڈاکٹر مکروڑ نوں۔

ملکہ: نہیں طبع دی گل نہیں چنگے بھلے نیں۔ رات شکار توں لیٹ آئے نیں
بدلے بدلے۔ کھاوا نہیں کجھ۔

وزیر: مینوں جد دی رپورٹ ملی اے شکار گاہ دی حد الاٹھ کے نکل گئے نیں،
دل بے چین اے۔ اک رپورٹ ایہہ وی اے جو دشمن دی جُوہ پھر
آئے نیں۔

ملکہ: ہن سویر دے اڑے بیٹھے نیں۔ ناشتہ ای نہیں کردے۔ اناج ڈھونڈ
منگوا یاے خبرے کتھاؤں (کرہیت دی کنہنی)

وزیر: ایہہ نہ ہوون دیو۔ گل نکل گئی ککھ نہ رہی حکومت دا۔

ملکہ: گل ہوو کیہ نکلتی اے۔ اناج دی ڈھونڈ پئی تھیندی اے چوپھیرے۔

وزیر: ہنیر مچ ویسی۔

ملکہ: کیہ کریے پائندہ؟ (ڈسکن۔ پائندہ اوہدے پیر پلوسدا اے)

وزیر: مینڈا مونہہ نہیں گل کرن دا۔

ملکہ: نہیں، کرٹوں۔ اوکھے ویلے اوکھی گل ای بندی اے کرنی۔

وزیر: ٹساں متو تاں اوکھی سوکھی تھی سکدی اے۔

ملکہ: کیویں؟

وزیر: حکومت تخت تے بہن دا ناں نہیں۔ رعیت نوں رعیت رکھن دے

ارادے دا ناں اے مینڈی ملکہ۔ جیہدے کول ایہہ ارادہ ای نہ ہووے

اوہ..... اوہ

ملکہ: کر کر گل جھکن دا نہیں ایہہ ویلا پائندہ۔

وزیر: میں ذاتی غلام ہاں مینڈی مالکہ۔ کجھ نہ رہے جگ تے، اک نظر رہے،

غلام تے جی سکدا اے۔ مینڈی سوجھ تجربہ جو وی ہے ایس نظر دا

صدقہ اے۔ ٹسیں مکوڑ دی آن او۔ ایس ویلے مکوڑ دی جان وی

تھاڑے ہتھ اے..... شہزادہ جوان اے۔ تخت دا وارث اے۔

ملکہ: کیویں ہوسی ایہہ؟

وزیر: اپنے آپ ہو ویسی۔ جے گل نکل گئی اے تاں فوج تے سمجھو باغی

اے۔ عوام نوں قابو کون رکھسی۔ میں شائیں رپورٹاں دیاں ساریاں

ایجنسیاں دیاں آن۔ ولی عہد دے حق وچ حکومت چھوڑ دیں ویکھیو۔

ملکہ: محل دے اندر مینڈے بھا دی اوکھی بن ویسی ہر ویلے (کریہت دی

کنہنی)

وزیر: محل وچ رہسن ای نہ اوہ۔ نظر دی خیر پئی پوے ایس منگتے نوں سبھ

راس ہو ویسی۔ شاہ دے جد امجد ڈھک پیر دی درگاہ سجدہ گاہ اے گل

مکوڑے دی۔ اوتھے رہسن، ذکرِ فکر کریں پئے۔ ایہہ وی شاہاں دی
ریت اے قدیمی۔

ملکہ: پائندہ۔

وزیر: نظر۔ مینڈی صاحبہ (دوویں ہتھ پھڑا کھیں دھر چھیس) بھاویں کدی
کدار۔ ہک نظر۔

2

(ڈھک پر دی درگاہ میاں معشوق کوڑ (شوکا کوڑ) سجادہ نشین بیٹھا
تویت پیا لکھدا اے۔ شاہ کوڑ دا پرانا خدمت گار، نائب خاص محل سراء
چودھری نور کوڑ محلوں آئیے)

میاں: آؤ چودھری نور۔ قائم او؟

نور: آپنی سناؤ میاں معشوق شاہ۔

میاں: ساڈی کیہ سننی ہے۔

نور: کیوں خیر اے؟

میاں: خیر کیہ ہونی اے۔ ٹساں دربار بچاونا ہا، بچا کھریا۔ پر ایہہ نہ جاتا ہے

درگاہ ڈھے گئی تے دربار کیہڑیاں پیراں تے رہسی؟

نور: ہو یا کیہ پر؟

میاں: بھولے بندے او چودھری صاحب۔ آپنی بلا گلوں لاہ مینوں چوڑی

ہے۔ اہے آہندے او ہو یا کیہ۔

نور: شاہ کجھ آکھیا اے تینوں میاں؟

میاں: آکھن دی کیہڑی لوڑ اے کریندا جو پیائے انہونی۔ اُن کھاندائے

دینہہ دیویں۔ اتھے خلقت ڈھکدی ہوئی۔ کیہ دساں میں کیہیں نوں
 کیہ نہ دساں۔ درگاہ دے وچ بہہ کے درگاہ والیاں دی آل اولاد جے
 اعلانیہ حرام پئی کھاوے تاں اساں کیہڑے لیکھے گے۔ دسیں نا۔

نور: اساں تے آپ دُکھی آں میاں شوکا۔ شاہ نال اتنی عمر گزاری اے
 تِساں دی۔ ایہہ تھیا کیہ ہے، سمجھ نہیں لگدی۔

میاں: سمجھن والی گل نہیں لمی چوڑی۔ کیردی کنجری کیہیں نال پھس گئے۔

نور: کیہ پیا کرینا میں میاں شوکا ایڈا وی کفر نہ تول۔

میاں: مینوں آپ جو دسیاس۔

نور: کیہ؟

میاں: جانے میں کیردی دی بیعت آں ہک بختاں والی دی۔ ہن آپ توں
 دسیں نا چودھری۔ جے درگاہ والا ای کیردی دی بیعت ہو ونجے تاں
 اساں درگاہ وچ کیہ کرینے ہاں بیٹھے وچولے۔ کوٹھی خانہ نہ کھولے
 اتھاں۔

نور: کون اے کیردی اوہ؟

میاں: توں پچھ نہ بھائی ونج تے۔ اساں تے ہکا ای کم جانے آں کیردی
 دا۔ کیردی کھا جا اے، ڈھڈ دا یاں لنگ دا۔ مڈھوں ایویں لگی آئی
 اے۔ قدرت دا دستور اے۔ کوئی میں توں تے نہیں گھڑی ایہہ گل۔
 جیہڑا کیردی دی بیعت اے اوہ ونج کتے بھون تے اڑ بہوے چا۔
 اتھے کھاوے کھیہہ جیہڑی کھائیس۔ سانوں تے گندیاں نہ کرے نہ،
 صاف جیہڑی گل ای چودھری صاحبا۔ قلعہ دربار نیا ہتھ پیر نہیں حکومت

دے۔ پر اکھاں کن تے جھہ درگاہ ای اے۔ جے اسماں نہ رہے تے
زہوتاں وی کوئی نہ۔

نور: کریاں ملکہ عالیہ نال وی تے وزیر نال وی۔ مل آواں اندروں؟
میاں: ملو۔ اسماں تے رتے بیٹھے آں۔

(نور بوہا کھول لکھیاے۔ دو جا پاسا درگاہ دا۔ شاہ مکوڑ ہک رُکھ پٹھ
بیٹھائے۔ نور نیوں کے ست سلام کہتے نیں)

شاہ: ایس مخول دی ہن لوڑ نہیں چودھری نور مکوڑ۔ گل کر۔ کیہ حکم لیا یا نیں
مینڈے لئی؟

نور: میں جدی نوکر آں حضور دا۔ میں سلام واسطے حاضر تھیاں۔ شو کے شاہ
مینوں روک گھدا۔

شاہ: حضرت میاں معشوق مکوڑ آکھو جی۔ درگاہ دے سجادہ نشین۔ دربار دی
اکھ، دربار دی جھہ۔

نور: دربار حضور دی آل اولاد دا ہے۔ درگاہ حضور دیاں بزرگاں دی۔

شاہ: میں تے مجرم آں نور۔ آل اولاد دا وی تے بزرگاں دا وی۔ پر مینڈے
جرم ای مینوں آزاد کیتاے۔ میں سکھی آں اپنی آزادی وچ۔

نور: میں ساری عمر حضور دی چھاویں لنگھائی اے۔ مینڈا ناقص ذہن کم نہیں
پیا کریدا۔ اتنی بھاری تبدیلی حضور دی طبع وچ کیوں آئی۔ کیہ بھیت

اے۔

شاہ: بھیت تے کوئی نہیں۔ حد پئی اے۔ یا ٹیج گئی اے متے سبتیں۔

نور: کیہڑی حد حضور؟

شاہ: باتشاہی حکومت زمین تے کریندی اے ویہندی آسمان ول اے۔ آسمان ول کوئی حد نہیں باتشاہی لئی۔ جتنی ایہہ آسمان ول اٹھے ایہہ زور تے اثر ودھدا اے۔ زمین ول پرتیاں گھنڈا اے۔ سو زمین ول پرتن دی حد اے۔ ایہہ حد ترورے جیہڑا اوہ حاکم نہیں رہ سکدا مجرم تھی ویندا اے۔

نور: مینڈا ناقص ذہن عاجز اے۔ حضور نے کد ترورے ایہہ حد؟

شاہ: توں تے مینڈے نال ہاویں اوس دیہاڑے شکار تے۔

نور: حضور۔ شکار دا مقرر دینہہ ہا۔ سرکاری شکار گاہ وچ۔ خادماں وچ میں وی ساں ہمیشہ وانگ۔ حضور اک شکار دا پچھا کریندے شکار گاہ دی حد پار ذرا کر گئے۔

شاہ: سرکاری شکار گاہ وچ نہ شکار حد پار کریندا اے نہ شکاری۔ سارے جگھائے ہوندے نیں مرن مارن دی کھیڈ دے۔ مقرر مرن، مقرر مارن۔ خبرے بھلیکھے نال شکار اوہ حدوں نکلیا۔ متاں جگھائی وچ کسر رہ گئی آہی کائی۔ میں غصے وچ مگر گینم۔ عجیب گھڑی آہی۔ کوئی مینڈے نال نہ آیا۔ توں وی نہ۔

نور: بزرگاں کنوں سُنیا ہا۔ جدوں سیانا باتشاہ حد ٹپے تاں سمجھو یاں تے دُشمنوں نوں بھلیندا اے پیا یاں خادماں دی پرکھ پیا کریندا اے جو کتنا پاس کریندے نیں قانون دا۔ میں جاتا سرکار کسے سلطانی حکمت پاروں گئے نیں باہر۔

شاہ: (ہس کے) تینڈا علم تینڈے کم آیا۔ میں تے غصے وچ گیا ہم

سکھلائی کاراں دی نا اہلی تے۔ غصے مینڈی نظر وی بند کر دتی آہی۔
 اوہ شکار وی کدھرے نہ لہاتے میں غصے دی بھاج بھجیندا تڑاٹ گیم۔
 پہلی وار مینوں پتہ لگا تھکن کیہ ہوندا اے۔ تے بھکھ بھکھ جیہڑی لوک
 کریندا ودا اے اوہ ہے کیہ۔ جی تے کرے مینڈا گھاہ نوں ای مونہہ
 ماراں چا۔ پر اندرون کوئی ہتھ ڈکے مینوں۔ گھاہ ول مونہہ کراں اہت
 جیہا آوے۔ ہڈ گوڈے جو گئے۔ اکھاں اگے ہنیرا۔ پہلی وار میں موت
 دی چھاں چھوہی۔

نور: وڈا قہر تھیا۔ اساں خادماں کنوں وی وڈی کوتاہی تھئی۔ مجبور ہاسے۔
 شاہ: موت دی چھوہ مینوں نواں جیون دتا۔ اچیتی جاپیا جیویں پیر نال کوئی
 کیڑی لگی اے۔ مینوں مویا جان کے۔ میں اخیر داٹل لا کے مونہہ بھوایا
 تے اوہنوں نپ گھدا۔

(نور ویہندا اے۔ درگاہ دا ویرھا جنگل اے۔ ہنیا تڑاٹا شاہ مکوڑ ڈھے
 گیا اے۔ بھکھ دے اخیری گڑل دے زوریں بھوں کے پیراں کولوں
 ہک کیڑی نپ گھدیس)

کیڑی: تھدھ جو کرتائے سو کرتائے۔ ہک مینڈی مئے ناکدیں۔
 شاہ: بول۔ تھب بول۔

کیڑی: مینڈے سرتے بھارا اے۔ بھون وچ حصے دا۔
 شاہ: ہا جیہڑا اُن دا رزم ای؟

کیڑی: ہا۔ رزم رزم ای رل بھنڈار تھی ویندا اے۔ میں بس اپنا حصہ دھرنائے
 تے ہولی تھی کے تھٹ پرت آونا اے اتھے۔

شاہ: میں بھکھ ہور نہیں سہہ سکدا۔
کیڑی: میں گئی تے آئی۔ (شاہ دی پکڑ ڈھلی پوندی گئی اے۔ کیڑی نکل کے
وگ تگ ٹر گئی اے)

شاہ: (آپ نال) اتنی عمر تھی اے۔ ایہہ اج پہلی وار اے۔ شکار اچھے ویلے
سہم نال ای ادھ مویا تھی ویندا اے۔ آپ ای مونہہ وچ آ ڈھیندا
اے۔ جیویں کم ہوویں، فرض ہوویں۔ ایہہ اج پہلی وار اے میں
کیڑی گل کریدی ڈھئی اے ایڈی بھیر بنی وچ۔ ایڈے سچ نال۔ ڈھڈ
مینڈے توں بھکھ دا پنچہ ڈھلا تھی گئے کجھ۔ ایہہ وی عجیب اے۔
اگے وی متے بولدیاں ای ہوون کیڑیاں پر ساڈا سنن سناون ہور
ہوئے۔ (کیڑی وگ تگ پرت آئی اے)

شاہ: توں تے آوی گئی ایں۔

کیڑی: آکھیاتے ہامی، گئی تے آئی۔
شاہ: ایہہ نہ سوچیا تھہ، سچ آئی آں مڑ کیوں دنجاں موت دے مونہہ۔
کیڑی: سوچیا کیوں نہیں۔ پر نال ای دھیان آیا، نہ گئی تے مینڈے جیہی کوئی
ہور لانگھیوں تھی نپ کے کھا ویسی۔

شاہ: توں اپنی جان بچیدی۔

کیڑی: ہکو جیہیاں ہاں اسان ساریاں۔ جیہی جان مینڈی تھی دوجی دی۔
شاہ: جان تے آپو اپنی اے۔

کیڑی: ٹساں مکوڑیاں لئی۔ اسان کیڑیاں لئی نہیں۔
شاہ: ایہہ کیوں میں مناں۔ موت تے ہر کے لئی ہکا اے۔

کیڑی: نہیں۔ موت اوویں ہے جیویں کوئی جیوے۔ ٹساں مکوڑتے آپو آپنی
مُکھ لئی جیوندے او۔ آپو آپنی مُکھ دے بدھے، ہکے آپو آپنی موت
دی پیشی بھوگیندے او۔ وکھو وکھری قبرے پوندے او۔

شاہ: تہانوں کیڑیاں نوں مُکھ کوئی نہیں لگدی؟

کیڑی: لگدی اے پر تہاڈے والی نہیں۔

شاہ: سو مُکھ وی وکھری اے تہاڈی۔

کیڑی: آکھیا جو ہے جیویں جیون ہووے اوویں ہر شے۔ مُکھ وی سکھ وی۔

سانوں مرن تہاڈے ہار نہیں۔ ساڈا مرن تے سانجھے جیون دا ہک آہر

اے۔ جیویں بے آہر ہن۔ سو میں آگئی آں۔ کر جو کرنا ای۔

شاہ: میں کیہ کرتاے۔ تینڈیاں گلاں نال تے مینڈی مُکھ ای مرگئی اے۔

کیڑی: مرن نہیں گئی، متے ہو روویں تھی گئی ہووے۔ ٹھہر میں ویکھاں۔

(وگ تگ گئی اے)

شاہ: عجب ایہہ جی اے۔ عجب نیں گلاں ایہدیاں۔ ساڈی دنیا وچ ای ایہہ

وی دنیا ہے۔ سانوں پتہ ای کوئی نہیں۔ (کیڑی اُن دا تھال چائی آئی

اے)

شاہ: اُن۔ ایتنا سارا۔

کیڑی: اوتنا ای جیہوں رزم تہدھ آکھیا ہی۔

شاہ: عجب کرشمہ اے۔ رزم تھال اے، کیڑی خورنوں اُن دا سواد اے۔ توں

وی کھانا۔ (دوویں کھاوندے نیں)

کیڑی: رَج کے کھا توں۔

شاہ: مینڈا آکھ لیا کی ایس؟

کیرڈی: نہیں میں آپنی لوڑ دا لیا کی آں۔ سانجھ بھنڈار وچوں جتنی کہیں دی لوڑ
ہووے اوہنوں اتنا ای ڈھیندا اے۔ اج مینڈی لوڑ وچ تینڈی لوڑ دی
آہی نا۔

شاہ: ہک گل سمجھاویں نا مینوں۔ آہدی ہیں جیہا جیون ہووے تمہی بھکھ وی
ہوندی اے۔ میں تے مکوڑ دا جیون جیویا ہاں۔ ہزاراں پیڑھیاں۔ میں
اج ان کیوں کھاون بہہ گیاں۔ گھڑی پہلوں تے بھکھ نال مریندا ہم
پیا پر کیرڈی سوا کجھ ہور تے کھاون آہیا ای نہ۔ تینڈیاں گلاں نال ای
بدل گئے سبھ؟

کیرڈی: نہیں۔ گلاں تے پچھوں ہوئیاں نیں۔ مکوڑ دے جیونے وچوں تے توں
پہلوں ای نکل آیا ہاویں۔

شاہ: کد؟

کیرڈی: جد روه وچ ہک کیرڈی دے مگر بھجیندا شاہی شکار گاہ توں باہر توں
آیوں۔

شاہ: ہک قانون اے اوہ۔ مینڈا آپنا۔ میں ہک پاسے چا کیتا۔ اوہدے نال
کیہ ہوونا ہا۔

کیرڈی: جیہنوں قانون آہندا ہیں اوہ جیون دا رنگ ای تاں ہویا۔ مکوڑ قانون
مکوڑ دا جیون، کیرڈی قانون کیرڈی دا جیون۔ یا انج آکھ لینے مکوڑ
جیون مکوڑ قانون، کیرڈی جیون کیرڈی قانون۔ اپنے جیون رنگ توں
باہر آیوں۔ مکوڑ شاہی دا بھرم بھلاوا پچھے رہ گیا۔ عام جناور والا تھکیواں،

بھکھ عام جناور والی، پہلی وار تیں بھوگی۔

شاہ: تینوں کیویں خبر اے ساری۔ اوہ توں ای آہیوں جیہدے مگر میں
دھائیم حد تر وڑ کے؟

کیڑی: میں نہ ہوئی مینڈے ورگی ہور ہوئی۔ سانوں ساریاں نوں ہک ہی دی
سارے۔ دکھو دکھ اساں ہاں تے ہک دی۔

شاہ: میں وی تہاڈے وچوں ہاں کہ نہیں۔ مکوڑ میں ہاں کہ کوئی نہ۔ کون ہاں
میں۔

کیڑی: جناور جُون ہیں جیویں ساریاں ہاں۔ مکوڑ کوئی جُون نہیں دکھری۔ بھرم
ہے۔ کیڑی کھاون کیتے جوڑ بنایا۔ صدیاں پرانا بھرم ہے ایہہ پر ہک
پل لگدائے تڑن وچ لہنوں۔ آپ جیویں توں ڈٹھائے۔ کر ڈٹھائے۔
شاہ: اپنے نال مینوں رکھ لو۔

کیڑی: اُتھائیں رہ۔ جتھاں تینڈی لوڑا اے سانوں۔
شاہ: کتھے؟

کیڑی: مکوڑاں وچ۔ بھرم بھن اوہناں دا، جناور جُون مانن، ہتھ پوا اوہناں
نوں۔

(مرد درگاہ اے۔ شاہ اوویں رُکھ دے پٹھ اے۔ اوویں نال ٹور اے۔)

شاہ: اوہ ٹر گئی ٹور۔ میں آپنی الاٹگھی حد دے اندر مُڑ آئیم۔ آ کے میں کیتا
کچھ نہیں۔

نور: ہور تساں کیہ کرنا ہا۔ عینہہ پولی کر چھوڑی اے تِساں مکوڑ شاہی دی۔
اک اُن مونہہ نال لا کے۔ تِساں ولی ہو۔ جو کچھ تِساں مینوں کشف

دیکھایاے سمجھ گیاں میں سارا۔ نقطہ نقطہ۔ ایہہ آکھوتے سبق میں پوری
 مکوڑ نوں پیا پڑھاواں۔ پر وچ اصل تے نقطہ ہکو ہے۔ بھرم دی حدوں
 باہر نکل کے پل دا پل جناور بون نوں بھوگن والا۔ اوہ ہن ایس نوکر
 دے دس کوئی نہیں ہے۔ سچی سوتے۔

شاہ: اُن چکھ ویکھیں نا۔

نور: معافی حضور۔ سڈیاں ای جی مثلاً دن لگ پیائے۔ ست پھٹاں دی نوکری
 تہاڑی۔ حویلیاں اندر بہہ کے۔ سینکڑیاں رنگاں دے بھوجن کر کھادی
 اے کیڑی۔ کیہ میں چودھری ٹور مکوڑ نائب خاص محسرا۔ کیہ مینڈا یار
 معشوق مکوڑ شاہ سجادہ نشین دربار عالیہ ڈھک پیر سرکار۔ اساں بھرم بھرا
 ہاں سارے۔ پیر باہر نہیں پٹ سکدے۔

(ہک ماڑا جیہا کاہڈا۔ میلے کپڑے۔ سرتے ٹوکری۔ آیائے۔ سچی
 سواری ٹوکری شاہ دے اگے دھر اوہدے پیر پئے نیں۔ ہتھ بنھ
 کھلوتائے)

شاہ: بہویں نہ بھائی۔

میلا: نہ سرکار، بہن جوگا میں کوئی نہیں۔ کھلوتا مک ویساں جے نذر قبول نہیں
 تھیدی۔

نور: کون ایس میاں کتھاؤں آیا میں؟

میلا: (شاہ نال) ڈھولن آں سرکار مولو مکوڑ دا۔ جھوک ٹھران توں پیا آدناں۔
 پنج پیڑھیاں بیعت اے سرکار دی ساڈی۔ پورو پور دکھی ہاں سائیں۔
 نظر والا ہیں۔ آپ نظر ہیں۔ تینوں کیا دساواں۔

شاہ: مھلیکھا لگائی بھرا ڈھولن۔ گدی نشین معشوق مکوڑ شاہ پرلے داء بیٹھے
نیں۔

ڈھولن: مھلیکھا کائی نہیں۔ جد تائیں توں باتشاہ ہاویں۔ ساڈی جاء کد آہی
تینڈے کول آدن دی۔ شوق وی نہ ہا۔ پٹواریاں لبرڑاں نال ای رَج
ہو ویندا ہا ساڈا۔ جدو کا سنیائے تخت چھوڑ اتھائیں آلتھا ہیں، سانوں
شاہ وی توہیوں ہیں تے راہ وی توہیوں۔

شاہ: تخت میں چھوڑیا کوئی نہیں۔ لاه چھوڑیائے اگلیاں۔

ڈھولن: جیہڑی گلے لاہو نہیں ہوسی اوہ کائی اسان گناہیاں دے رنگ دی۔

نور: ایہہ لیا کیا ہے نذر جوگا؟

ڈھولن: (شاہ نال) کیڑی اے سوہنا۔ بُوہ بُوہ گاہ پکٹھی کر چھوڑی اے۔

تینڈے نال دی۔ سیکھ تے بھنی اے تینڈے داء مونہہ کر کے۔ سیکھ
میں سرکاری گھدی اے، لبرڑا ترلا کیتائے، ادھ اوہنوں دتائے، پچی
جیہڑی او۔ کوڑ دا اوہلا کائی نہیں تینڈے اگے۔ منظور تھیوے۔ مینڈے
دُکھ جھرن۔ کائی ساہ سؤلا آدے۔ دُکھ گنن کھلوواں تے تینڈی نظر دا
منکر ہوواں۔

نور: (ٹوکری کھول کے۔ ہولی) چا گھنو سرکار قلم۔ دل مسکین دا رکھو چا۔

شاہ: دوجیاں نوں دُکھ دے کے اپنے دُکھ کھیندے نہیں بھایا ڈھولنا کہ
دوجیاں دے دُکھ ونڈ کے۔

ڈھولن: ہا۔ کھول۔ مینڈا جرم کھول توں سوہنا۔ کیہنوں دُکھایائے میں نمانے۔

شاہ: بُوہ بُوہ دی شدھ کیڑی گھیری۔ ونھ لبرڑاں دیاں سیکھاں نال بھنی۔

کیڑی دیاں تڈھ دھائیں نہ سُنیاں؟

ڈھولن: (روون ہاکا) سچ آہدائیں۔ پر رِزق جو ہویا۔ رِزق دی نذر ای نذر
منپندی آئی اے مُڈھوں۔

شاہ: کیہدا رِزق بھائیآ۔ اَن کھاناں میں۔ اَن کھاون پاروں ای تخت مکوڑ
تھیں لاه کے اتھے بہایو نیں مینوں۔

ڈھولن: (ٹورنال) آکھیا نہیں میں؟ کائی ساڈے بھادی کیتی ہو سِیس۔
نور: تھیں مکوڑ نہیں؟

ڈھولن: ہاں۔ پر ہاں کسے حساب بر ای۔ تھساں آپ مینوں مسکین آکھ کے
ہنیں سفارش نہیں مینڈی کیتی؟ کتھے مسکین تے کتھے سفارشی اوہدا۔
نہیں؟ گنن نوں پے گنو دوہاں نوں ہک مکوڑ ای کر کے۔ پتہ تے
دوہاں نوں ہویا کیہدا کون اے۔

نور: کیڑی نہیں تساں کھاندے؟

ڈھولن: کھامر گھنوں جے لہہ ونجے تاں۔ اساں تے ڈھونڈ ڈھونڈ پے مرنے
آں لمبڑاں تھانیداراں جوگی۔ آہدے نیں محل قلعے اڑاونی اے۔

نور: نہیں کھاندے تاں کیہ کریندے او؟

ڈھولن: بھکھ جرنے آں۔ بھکھ نوں پراہونا کیتی بیٹھے آں مُدتاں دے۔

نور: اَن تے نہیں نہ کھاندے؟

ڈھولن: (ہس کے) تینوں دسیئے کیہ کھاونے آں۔ (ٹوکری چاوندیاں) ایتنا پتہ

اے سانوں، ایہہ نذر اساڈی، ہُن منظور نہیں کوئی۔ ویلا ہور تھیا اے۔

نور: تویت لے جاویں شاہ ہوراں کنوں۔ ڈوبے پاسے بیٹھے نیں۔

- ڈھولن: ہکا تویت بہوں اے جیہڑا ڈھی گیا اے۔ (ٹریائے)
- نور: نذر معشوق شاہ ہوراں نوں دیویں چا۔ ونڈ دین درویشاں نوں۔
- ڈھولن: جیہڑی منظور ای نہیں اوہ کیوں ونڈیوے تے کیوں کوئی کھاوے۔
- نور: کیا کریسیں ایہدا وقت؟
- ڈھولن: جیہناں کنوں گھدی اے اوہناں نوں موڑ چا دیاں۔ (ٹریائے)
- نور: اکھ ڈھٹی اے ٹساں ویندے دی۔
- شاہ: توں سیانا ایں اکھ دا۔ نور۔
- نور: سچ فرمایاے۔ اکھ سیانا نہ ہوواں ہاتے نوکری کیویں نبھاواں ہاست پختاں تھیں۔ پر مینڈی سیان ہے سوڑی جیہی۔ بس ایتنا دیندی اے مینوں۔ ٹور ککوڑ ایہہ اکھ توں بھر مائی اے۔ ایہہ تینڈا بھرم نہوں پئی مندی۔
- شاہ: ایہدی اکھ وچ کیہ توں ڈٹھائے؟
- نور: جیہڑا ساڈی اکھ مبارک وچ آیر جیہا اے ہک اکھر دا۔ ایس ڈھولن دی اکھ وچ پوری کتاب اے۔
- شاہ: تہہ کیویں پڑھ گھدی اوہ کتاب؟
- نور: آپنی کتاب دا الٹ جو آہی۔ ہک نظر وچ پڑھ گئیم۔
- شاہ: آپنی کیہڑی؟
- نور: جیہڑی ساری عمر ٹساں لکھی حضور۔ ست پیڑھیاں لکھدیاں آئیاں ساڈیاں۔ اوہا۔ جیہدیاں لفظاں تخت دے پاوے گھرے۔ دربار دی چھت دے تھم اُسارے۔ جیہنوں گھوٹ کے پتی بیٹھا اے ملک پائندہ

خان مکوڑ۔ جیہڑی ملکہ عالیہ تتل مکوڑ دے مُسکن ڈسکن وِچ بولیندی اے۔ ایہہ نوکر وی ناقص سمجھو او سے کتاب نوں ای موہہ ماری آئیے تھوڑا بہوں۔ بس لوڑ مطابق۔ حضور دی نظر نے ایس ڈھولن دی اکھ وِچ جیہڑی کتاب اج کھولی اے اوہدے وِچ تحریر کوئی نہیں، بس ہک لکیر اے شروع توں آخر تائیں۔ جیہڑی ساڈی کتاب دے لفظ لفظ نوں رڈدی کھدی لگی گئی اے۔ (شاہ دے گوڈے چھوہ کے) ہُن اجازت چا دیو۔ شو کے شاہ مکوڑ دی مینڈے مہربان دی سوڑ بہوں ودھ گئی ہوسی۔ اگے اوہدی جان تے بنی پئی اے۔ جے تھب مُڑ حاضر تھی نہ سکاں تاں پیشگی معافی ٹساں عنایت کرای دیو۔

شاہ: توں کیہ آونا اے ہُن۔ مینڈا آپنا ویلا اتھے ہُن بس تھوڑا ای اے۔ تینڈے محل مُن تائیں۔

نور: (اُکھڑ گئیے پر جھٹ ساہرا کیتوس اپنے آپ نوں) نویاں کتاباں پنے کھولیندے او ڈھولناں دیاں اکھاں وِچ۔ پر اپنی پرانی کتاب دے پورے عالم اے وی آپ ای او۔ (اُڑ کے سلام کریندا نکل گئیے)

3

(شاہی قلعے دے تہہ خانے وِچ بندی خانہ۔ انھیر کوٹھڑی۔ سوڑے سیکھ مگھورے وِچوں لو آوندی اے جو آوندی اے۔ ایس لوئے شاہ مکوڑ۔ کندھ ٹیک۔ گجھ چر ایویں لنگھ گئیے۔ وت کیڑی آئی اے)

شاہ: توں؟ کیویں، کیہڑے راہوں۔

کیڑی: کیڑی نوں کندھاں راہ نیں، توں کیہڑے راہوں آئیے؟

شاہ: میں سینکڑیاں نوں اتھے سٹیا۔ شک وی پھرنا جیہدی اکھ وچ اوہنوں
اتھے لاه دینا۔ اج آپ وی اوویں آلتھاں۔

کیڑی: توں اوہ تے نہیں جو ہاویں۔

شاہ: کیہ دساں میں کون آں۔ مینوں آپ سار نہیں۔ تینڈا گھلیا پرتیاں تینڈا
دیا کر نہیں سکیا۔ ان کھادا اے۔ مینڈی ملکہ نوں میتھوں کرہت آون
لگی۔ مینڈے وزیر نوں ڈر۔ ڈر کرہت رلے۔ لالچ بن وے۔ مینوں
درگا ہے بہاویں چا۔ میں اوٹھے وی کیتا کجھ نہیں بس ان کھادا اے۔
ہتھیں لہ چگ کے۔

کیڑی: ہو کرہت کرنا ہانڈھ۔ ٹکرسٹ اے۔ جو کھاسو تھی ویسو۔ ٹکر نشان
وی اے جو ہاں اسان اوہدا۔ حکماں والے نشان تاں پڑھدے
ہوئے۔ نشان پڑھن ای تے ہو یا حکم چلاون۔

شاہ: پتہ تیلہ۔ دیہاں ورہیاں دی ساہ ساتھن۔ مٹھو پتر مینڈا مینڈی چند۔
تریہاں ورہیاں دا مینڈا سجا ہتھ پانڈہ۔ اتنی جلدی۔ بس ہک کھاون
توں؟

کیڑی: تریہہ ورھے ٹدھ راج جو کیتا۔ تے سینکڑیاں نوں بٹھیا کوہیا۔ تینڈے
جن بھرا تینڈے خدمتگار پرانے لگدے لانے ہوسن کہیں۔

شاہ: ہا۔ آہن۔

کیڑی: کیڑی کھاون دے ڈھونیں سبھ۔ کیہ ساک سبندھ بجنائی کیہہ عشق
مشک تے ویر کھار۔ اک کیڑی کھاون دے سر تے گھلا اے جگ
مکوڑا یہہ سارا۔

شاہ: اک گل دا مینوں آپ پتہ ہن لگا اے۔ ساڈے ماڑے کوڑ۔ اوہ
کیڑی نہیں نری کھاندے۔

کیڑی: ماڑے کوڑ۔ اوہ کوڑ تے اصلی ہوئے ای کوئی نہ۔ ناں دے کوڑ تہاں
وی اوہناں نوں منی منائی بیٹھے او کم کڈھنے لئی اوہ کیڑیاں ای نیں۔
کوڑ راج دے دا بے پٹھ آئیاں۔ کوڑ بھرم دیاں بھلیاں بھلائیاں۔
اوہناں دا بھرم وی ماڑا اے۔ دیکھنے نوں لگدائے صدیاں ہوئیاں نیں
ایہناں نوں ایویں۔ ہڈاں وچ لہہ گیائے مکر کوڑ دا جالا۔ پر ایہہ جالا
ہک بھوک دی مار اے۔ ایہہ 'ہاں جی ہاں جی' کریندے آہری
گولے۔ ایہناں دیاں ہڈاں وچ 'نہ' والی کھور وی پئی دھکھی اے
صدیاں تھیں۔ ہک بھوک نال اوہ بلدی جگدی ستیا بن کے کر پیراں
وچ پھر سکدی اے۔ پچ پئی لہدی اے ظاہر ہوون دا۔

شاہ: میں درگاہ وچ درشن پائے نیں اوہدے۔

کیڑی: ہا۔ اوہ ڈھولن۔ اوس بھون گاہے۔ چگ کیڑی کھری جوہ جوہ دی تینڈا
چڑھاوا چاڑھن کپتے۔

شاہ: گھنا ڈکھی ہا۔

کیڑی: دھیاں اوہدیاں جد چاہن اگلے چاکھرن۔ جد چاہن وچ کے آپنیاں
پے ویاہن۔ پتر اوہدے جد کسکن لت بانہہ بھناون۔ رن اوہدی گھر
گھر دا کوڑا چاوے۔ رنگ رنگ دے روگ سہیڑ سمھالے۔ اک
ڈھولن؟ گل ماڑی کوڑ۔ پئی جیوندی مردی اے ایسے رنگ ای۔

شاہ: سبھ کجھ اکھیں ویدیاں وی سانوں سار کدے نہ ہوئی۔

کیرڈی: اکھیں ویکھیاں سار تے نہیں نہ ہوندی۔ پئے ویکھو۔ ورتیا نہیں تے
 ویکھیا وی نہیں۔ زرا ویکھن جو ویکھیدا اے اوہ بھرم بناون دے کم
 آوندائے۔

شاہ: زرا ورتیا وی خبرے کم آوندائے کہ کوئی نہ؟

کیرڈی: کیوں؟

شاہ: میں آپنی حدوں نکلیا۔ عام جناور بون ورت کے ویکھی۔ ملیم۔ جاپے

ہور ہو گیاں۔ پرتن تے جی نہ ہا۔ تینڈا گھلیا آیم۔ ایہناں اوڑک اتھے

ڈکیائے چا۔ اُن کھاون نوں نہیں نیں دتا۔ ونو ون کیرڈی دیگی محلی آن

مینڈے اگے دھردے رہے نیں۔ ویکھاں۔ اُبت مینوں آون۔ ترے

دیہاڑے بھکھ جری اے۔ اج چوتھے دینہہ مُڑ دھریونیں اوہا کھانا۔

اُبت نہیں آئے۔ بُرکی گھدی اے میں۔ تینڈے آون کنوں جھٹ

پہلاں۔ بس بُرکی۔ ہُن جدوں دی توں آئی بیٹھی ایں، ہک جی تینڈے

نال اے، اوہا رنگ جیہڑا جنگل وچ ہا اوس دیہاڑ۔ پر دوا جی، ادھ دیا،

پُرانے گھنگ شکاری کسی والا۔ اوہ وی تینوں پیا ویہندائے تینڈے

انگ پیا ٹوہندائے۔ مینوں ڈر پیا لگدائے آپنے آپ کنوں۔

کیرڈی: (اصلوں کول تھی کے) ڈر لاه گھن۔ کھا ویکھ۔

شاہ: نہیں۔ جیون دی پُخس گھنیری اے۔ موت ہنڈائی اے اتنی عمر۔ ہُن

نہیں۔

کیرڈی: اوہ چاہوندے نیں، یاں مُڑ اوہناں دی موت جیونی منیں یاں اصلوں

مک ونجیں۔

شاہ: تینڈی نیڑ ای داڑو اے۔

کیڑی: بھل مینڈی آہی۔ میں تینوں پرتن داتے آکھیا۔ پر ایہہ نہ آکھیم قلعے
نہ پرتیں۔ ماڑی کوڑ وچ رل رہیں۔

شاہ: ماڑیاں کول بے میں سدھا ونج رہواں ہا تاں اوہ وساہ کیویں کھاون ہا
مینڈا؟

کیڑی: ایہہ وی ٹھیک اے، قلعیوں درگاہ، درگاہوں بندی خانے۔

شاہ: تے بندی خانیوں مڑ درگاہ، دفنیجن واسطے۔

کیڑی: نہیں بندی خانیوں کیڑی بھون، تے کیڑی بھون توں ڈھولن موکو
دے جتھے۔

شاہ: جتھے؟

کیڑی: ڈھولن ڈھول بن گئے۔ سُن ساگرُو ڈھول۔ گم۔ ماڑیاں کنناں نوں

ای پیا سنیوندا اے۔ تے اوہناں دی سستی نہ نوں پیا جگیندا اے۔

(جیویں گجھ سندی اے باہروں۔ سُنیا نچ گاوندی اے، جیویں گھلی جاء

اے۔ گھنا جیویں سنگ نال اے)

ہوون آئیاں تے رل کیڑی ہونے

ساڈی رات سویر اڑیو

(ڈھول دی گجھی گڑھک رلی اے۔ واج ڈھولن دی، گھنیاں واجاں ہور

وی رلیاں نیں۔ واج ڈھولن دی لگوس گل جیویں پئی کریندی اے،

نیڑے ہو کے بھیت نال۔ شاہ حیران)

اندر باہر چور دا پاہرہ

تیر نے تاڑے میر نے مارے
 کیہ بگلے کیہ شیر اڑیو
 ہوں آیاں تے رل کیڑی ہوئے
 اساں ای آوتا پھیر اڑیو
 لوڑ ہے ساخھی راہ سواہرا
 نتھ نہیں جھلنی رتھ نہیں ملنی
 مکھ دی چھوہ ہے ڈھیر اڑیو
 ہوں آیاں تے رل کیڑی ہوئے
 توڑ بھرم دا گھیر اڑیو

ان چکھ کے تینڈے تخت چھوڑن دی کہانی گھر گھر چجدی اے پئی۔
 ماڑی مکوڑ ہن ڈھولن والی بیڑی پئی آپے چڑھدی اے۔ کیڑی دی
 سونہہ چاوندیاں تے رل ان کھاوندیاں نیں بڑھیاں بڑھیاں۔ کیڑیاں
 نال ہن اوہناں دا کوئی بھیت نہیں۔ بھون اوہناں ویاں لگن ٹھاہراں
 نیں۔

شاہ: باہر میں کیوں نکلاں؟
 کیڑی: جیویں میں اندر آئی آں۔

کسر کڑولی

1

(تھل دے سرے تے پرانی گھوہی۔ کجھ جنیاں جنے ایانے کھلے نیں۔
باوا پانی ہار پانی پیا کڈھیندا اے لُج بوکے نال۔ دُوروں واجا۔ اسوار
سپاہی آیائے۔ لوکاں نوں دھکے چھانٹے مار پرانہہ کیتوس۔ باوا لُج چھوڑ
کھلوتا اے۔)

سپاہی: (چھانٹا مار کے) پانی کڈھ اوئے ٹھیکہ کھولی بیٹھائے۔ پتہ ای کون پیا
آؤندا اے (لوکاں ول، سبجے سمجھا کے) سردار شہاوے خان بکھن تھل
دے سردار اڈمرا جام دی شہزادی ویاہ کے پئے لیاوندے نیں۔ پانی
پینائے جنج ساری۔ ایہہ بوکا چھوڑ کھلوتا اے۔ سانوں تے کجھ پانی
رب دیا بندیا (باوے سپاہی نوں پانی دتائے۔) گھوڑے دُھکھے پئے
نیں۔ تھل دا پندھ کر کے آئے نیں۔ کوئی اٹھ نیں ایہہ؟ (مڑ سختی نال)
ہٹ پچھانہہ، ہٹ کے کھلوو۔ آپنا تماشا لائی کھلوتے نیں۔ (مڑ سودا
ہوکن والیاں وانگ) جنج ویکھو۔ رنگ ویکھو۔ خاباں وِچ وی نہ ڈٹھا
ہوسی ٹساں۔ (واجا اصلوں نیڑے۔ ہور سپاہی ہتھیار بند۔ ڈھلدی عمر دا
شہاوے خاں لاڑا بنیا گھوڑیوں لتھا اے۔ چار جھپور ڈولی چائی آئے

نیں۔ پہلے والے سپاہی چاندی دے کٹورے وچ پانی سردار نوں پیش
کیتائے نیوں کے۔)

شہاوا: (ہاڑ کے پتوس) ہونہہ

سپاہی: (دو جا کٹورا سردار نوں دتوس) شہزادی سرکار واسطے۔ (شہاوا کٹورا نپ

کے ڈولی اگے آئے۔ پڑدا چا کے مونہہ اندر کیتوس۔ کرہت کرودھ

بھرے اچنبھے نال مونہہ باہر چھک کے پانی سپاہی نوں موڑ یوس)

شہاوا: ایہہ کون اے بلا کوئی بھیلن۔ ہے نہ انھیر چٹے دہنہ۔ دھرو مینڈے

نال نہیں نیں کیتا۔ ٹساں ساریاں نال کیتا اے، ایڈا پنڈھ کر کے ڈھکے

او جیہڑے تھل چیر کے۔ اساڈی پوری قوم نال کیتوئیں دھرو۔

(جھیوراں نوں) چاؤ ایس بلانوں موڑ آؤ دتھاواں آندی ہے۔

(سپاہیاں تے جانجیاں نوں) چلو دیس نوں۔ ایہہ گل ہُن ایویں نہ

مکسی۔ مینڈا کیا اے۔ میں کون آں۔ ایہہ ہُن پوری قوم جیویں آکھی

اوویں تھیسے۔ جیہناں دیاں پُرکھاں دی پت لاہی اے ایہناں

تھلو چڑاں، اوہو کرین فیصلہ۔ (اسوار تھی ٹریائے۔ جج ٹر گئی اے۔ لوک

گھوہی دل ہوئے نیں۔ جھیور وی۔ پانی پیوندے نیں۔ باوے ڈولی

وچ پانی دتائے۔ لوک ٹرے نیں)

جھیور 1: (جھیور گلاں ایویں کریندے نیں جو ڈولی والی نہ سُنے۔ یا جیویں اوہ

نہیں پئی سندی۔) چاؤ وئی سسی نوں چھوڑ آویئے پیکے۔ پنوں تے گیا

ہُن۔

جھیور 2: توں چا گھن۔ چم لہہ گیتائے اڈیاں دا۔ (شہاواے دی نقل) ”ہن پوری

قوم جیویں آکھسی اوویں تھیسے۔“ ایہناں دیاں قوماں نیں جہان دیاں
رناں ڈھو کے واڑیاں وچ ڈاہن لئی۔ سانوں نہ لاگ نہ مجوری۔ اسان
کیہڑی قوم انوائے نیاں لئی۔

جھیور 3: اسان نہ اگے نہ چکھے۔ چکھلیاں نوں ونج موڑیے سغات اوہناں دی
تاں اوہناں دی پو لے ای دھرنے نیں۔ اوہناں وی گلوں لاہی اے۔
ایہہ وی سنی اے خبرے جھوٹی اے سچی جانے ایہہ جام دی جائی کوئی
نہیں۔ اولاد تاہس ہوندی۔ کہیں فقیر آکھیا بھیلن چھوہر دے زال
دے کچھڑ۔ اولاد تاں ہو پئی۔ سون ہوئے بہوں ایہدے۔ پر جدن
دھی تے دھی لہن لگ پئی تاں ایہہ نخس بنی۔

جھیور 1: جیہڑی آکھنی اوکھی ہووے جھوٹی جاپدی اے۔ سوکھی ہو ونجے تاں
سچی۔

جھیور 2: بڈھی تھی گئی اے۔ کسے داتکن تے روح نہ ہا ایہوں۔ ایہدے پاروں
نکیاں ستاں نوں وی ڈکا لگا کھلا ہئی۔ خبرے آپ ای دھماکی اے ایہہ
وی سائیاں۔

جھیور 2: شہاوے نوں وی پتہ ہئی سارا کہ۔
جھیور 3: تے ہور۔ پرانا کسے اے۔ اوہ ہن نیاں وچ گھنسی نہ ستاں نکیاں
نوں۔

جھیور 4: ستے اکٹھیاں کریسی بھیناں؟
جھیور 3: کریسی تے ہکا۔ رہندیاں لاگیاں نال پرئیسے، تے ورتیسے آپ۔
جھیور 4: موڑ ای آویے یار اوں آکھیا جیوں اے۔ ایہہ ساہن تے مڑ رل

وہیں گھریاں تے اساں نہ دے جاویئے نہ۔

تھیور 1: چاؤ وئی مُڑ۔

(چارے ڈولی دے وائس چاوندے نیں۔ ڈولی دا پردا چا کے پک
پکیری عمر دی سوانی باہر آئی اے، کالی۔)

سوانی: نہیں کدائیں نہیں دینا ایس۔ (نتھ، کڑے کانٹے۔ جھانجھراں تے ہور
گہنے لاه کے کہاں اگے دھریں) ایہہ ٹساں گھنوں متاں بن ونجے
مجوری۔ مینڈے کول تاں ہور ہو یا کجھ نہ۔

تھیور 1: گھر نہیں دینا بی بی۔

سوانی: کیہڑے۔ گھر لوڑاں دے ہوندے نیں۔ مینڈی کیہیں نوں لوڑ نہیں۔
بھار آں میں ہر کیہیں تے۔

تھیور 2: پردیس ای

سوانی: جیہدا دیس ای نہیں اوہنوں پردیس کیہا۔ (ڈرگئی اے تھیور جھٹ کھلے
دیندے نیں۔ مُڑ گہنے اکٹھے کرن لگے نیں۔)

تھیور 4: جیہی ڈولی تہیے گہنے۔ پتہ نہیں سچے کیہڑے نیں تے جھوٹے کیہڑے۔

تھیور 3: اُرا نہ کرنا جیہڑے وی نیں دو دھیاں ٹورنیاں نیں میں۔

تھیور 4: تے ایہہ موڈھے کاٹھ دے بنے ہوئے نیں؟

(تھیور 3 گہنیاں نوں ہتھ پایاے۔ دوئے گھل پئے نیں۔ دو بے وی

گھول وچ رلے نیں۔ کجھ نہ کجھ لے اٹھے نیں چارے۔)

تھیور 1: سچ آہدا ہی شہادا۔ کائی بلا ای ہی ایہہ نخس کالی۔ کھڑے کھلوتیاں نوں

بھرا گئی اے۔ دہ ورھے تھئے نیں بکٹھے بھار چاتی ودے آں۔ ایہہ

انہونی ہوئی اے اج۔

تھیور 3: بلا جو کیتا سو کیتا۔ ٹساں کیہ کیتا دھیاں مینڈیاں دا مونہوں سُن کے
وی۔ ہُن دہ ورھے گنو بھائی والی دے بھاویں پنجاہ گنو۔

تھیور 2: توں تے دھیاں ٹور۔ یسیں جد ٹور۔ یسیں۔ مینڈے تے ست جی ہن
کھان والے۔ کیا دیاں میں اوہناں دیاں مونہاں وچ رات۔ ایہہ پنچ
منکے جھوٹھے؟ (منکے دکھال کے)

تھیور 4: منکئی کوئی نہیں ایہہ گل ہُن ایویں۔

تھیور 1: ہا۔ گلاں تے مکدیاں کوئی نہیں۔ بندے ای مکدے نیں۔

تھیور 4: ڈولی تے موڑو نہ سائیاں دی۔ وت نیریاں۔ کہ ایہہ وی کوئی نہیں
جے موڑنی۔

تھیور 3: توں موڑو نہ ونج کے نالے جھانجراں وی جیہڑیاں رن اپنی نوں پواؤ ایں
رات۔

تھیور 4: (ڈولی دا وائس کڈھ اُگھردیاں) دھیاں ٹور نہ مینڈے نال دوئے
اوہناں گوں پواواں میں جھانجراں۔

باوا پانی ہار: (کوکیندیاں وچ آئے) اوئے پُڑا۔ اوئے ویرا ہک سن گھنو اوئے
مینڈی وت کریائے جیہڑی کرنی جے۔ ایہہ گھوہی اے اُجاڑ وچ۔
پاندھی پردیسی کوئی آن پانی پوندائے۔ کوہاں پانی نہیں کیدھرے۔

تھیور 2: تے اسان کدوں موٹریائے گھوہی تینڈی وچ۔ ہیں۔ ایویں گوکاں پیا
مریندائے۔

باوا: او سوہنا جے ڈانگ وگی نہ اتھائیں تاں گھوہی پُڑا دیسی سرکار۔ تے مر

ویسن راہی پاہی۔ جے مینڈی منو نہ ہک، تاں ایہہ جھیرا وی کوئی ڈانگ
سوئے والا تاں نہیں نہ۔

جھیور 1: سنا کیہڑی مناؤ ایں۔

باوا: ہا ٹومب ٹلا جیہڑا سٹ گئی اے اوہ، ایہنوں بزاریں دیو چا۔ تے پیسے
جیہڑے آون ونڈ گھنوں ہو جیہے۔ جیہدی لوڑ گھنیری اے اوہنوں ادھار چا
دیورل کے۔

جھیور 2: تے جے چوری دا پرچہ کٹیجن لگا تاں ایہا آکھیے نہ بھی گھوہی
آلے باوے ای دتیاں نیں سانوں وچن لئی کیہیں راہ ویندی کنوں لہا
کے۔

(ہمدے نیں۔ وائس ڈولی سل ٹرے نیں)

جھیور 4: وڈا نیائیں تے ویکھو، سٹ گئی اے اوہ۔ صدقہ دے گئی اے
تینڈا۔ مجوری ٹدھ دیونی ہئی سانوں؟ اوہ تاں لاہ گئی اے شودھی ترٹھی
متاں ایہہ نہ مگر آونجے۔ (چارے ہسے نیں)

جھیور 3: جدوں ڈوم قاضی تھی گئے تاں ایویں نیڑے ہوسن کہ۔

جھیور 3: ٹرو یار بوکے وچ ای لگیا رہن دیو چکھا قاضی صاحب ہوراں دا۔

جھیور 1: باوا ہسنے آں تینڈے نال پے (ٹر گئے نیں)

باوا: بھلا ہووے جے۔

2

(رات۔ باوا پانی ہار تھگی وچ پیائے، دیوے دی لوئے۔ ڈولی والی
سوانی جھات گھستی اے۔)

باوا: توں؟ پانی؟

سوانی: رات جوگی ہے تھاں تاں خیر اے نہیں تاں وی خیر اے۔

باوا: بنا گھن۔ (سوانی آئی اے اندر۔ جھگی وچ کھلریا تک سک، پائے

گنڈھے بوکے، لجاں دے ٹوٹے، کٹورے، سانجھ سوار کے جائیں
ٹکائے نیں۔ تھاں نکل آئی اے۔ بہہ گئی اے۔)

باوا: جے نہ بنے ہا جاء تاں کدے ونجیں ہا۔

سوانی: اتنی رات اے۔ اتنی کالکھ وسائی بیٹھی اے۔ مینڈے جوگی وی

کیدھرے ہوسی نہ جاء۔

باوا: جیہڑی بنا گھدی اے تہہ اوہ تینڈی اے ہن۔

سوانی: رج رہی آں جائیں کنوں۔

باوا: رہناتے پوندا ای اے نہ کتھائیں۔

سوانی: رہساں جیویں رات رہندی اے۔

باوا: میں وی رات ای رہناں۔ دینہہ گھوہی تے لنگھ ویندائے۔ اج تے

مساں ای لنگھیا اے۔

سوانی: تینوں کیہ آکھیا ہئی کہیں۔

باوا: پہلوں شہاوے دیاں جھمکاں پیاں نیں وت تینڈیاں ٹومباں بند کراؤ

ہن گھوہی۔ جھوور بھوکھلوتے نیں۔ میں وچ پیاں تے مینڈا وی چکھا

پن چھوڑیو نیں۔

سوانی: اتنا پانی تہہ کڈھیا اے اجن چکھا نہیں ڈھپا۔

باوا: ڈوم آں لکھنوی دا۔ وڈکے کسی گنی ہن۔ ناں ہا اوہناں دا۔ پر ناں دا

ناں تے میہنے دامیہنا۔ میں میہنا ولاون کیجے ککے چار واہن لگاں مہراں
 دے۔ مُسٹن آہی ویرو۔ اوہناں دی حویلی کم کریدی آہی۔ مہر سارے
 کالی کریدے ہن اوہنوں۔ تھک لتھی اے۔ مینڈے کول آن کے دکھ
 روونا اوس۔ ہک رات اوس تھکیا چا وڈے مہر دی داڑھی۔ گل مینڈے
 تے آن پئی۔ واہی گھس گئی۔ وطنوں نس کے بھویم ملکھو ملکھ۔
 اٹھائیں ہک باوا ہا پانی تے۔ آپنی جائیں بہا گیا مینوں۔ ایہہ جھگی وی
 اوسلے دی ہے۔ اچنجا گل اے ایہناں جھویراں نوں کیویں سونہہ لگی۔

سوانی: جہان دیاں کالکھاں چائی وتدے نیں موڈھیاں تے۔ اوہناں تھیں
 کیہڑی گجھ اے۔

باوا: گجھ رہ ای ونجے ہا خبرے جے تیڈیاں ٹومباں دا کھڑکار نہ آ پوندا
 وچ۔

سوانی: ٹومباں شودھیاں دا کیہ دوس اے۔ اوہ تے گھال ہوئیاں گھرن والے
 دی۔ جیویں تینڈی گھال آہی مہراں دی بھوئیں، جیویں ویرو مُسٹن دی
 آہی اوہناں دیاں حویلیاں۔ کھڑکار تے ہو یا قبضہ گیری دا۔

باوا: کتھاؤں سکھیاں نی ایہہ؟

سوانی: سکھن والی کیہڑی اے ایہناں وچ دسدیاں نہیں پیاں۔

باوا: دسدیاں نیں پر انج جیویں بُجھیاں بُجھیاں ہوں۔ توں دیسائے تاں
 جا پیاں نیں مینوں وی اندر۔

سوانی: خبرے کیہ گجھ لکھیا پیا اے اندراں وچ بُجھیا بُجھیا جیہڑا چاننے نہیں
 دسیندا۔

باوا: تینوں کئیں پڑھایا اے۔

سوانی: کالکھ نے۔ میں سرداراں دے گھر جمی۔ سوہنیاں گوریاں بھیناں وچ
کو جھی کالی۔ آپنیاں دیاں اکھاں اوپرا کیتا تاں اوپریاں وچ اپنیت دی
مینوں۔ تڑیاں چھپراں وچوں اٹھ کے حویلی آونا جیہناں پورھیا کرن
لئی مینوں اوہ اپنے ورگیاں لگنیاں۔ پر ٹوک ٹچکر اوہناں وی وگاونی
مینوں۔

باوا: شہاوے خاں دی ڈولی توں کیویں بہہ گئیوں۔

سوانی: دھوکھا۔ اوہدے نال وی مینڈے نال وی۔ مینڈی بھین دے لالچ وچ
آیا اوہ۔ مینوں آکھیونیں تینوں منگیائے اوس۔ میں آگئی بھرم بھلاوے
وچ۔ ٹومب ٹلا پوا کے بہایونیں ڈولی میں بہہ گئی۔ سارا راہ اوہ
ہلارے وچ پئی ٹھولی۔ ڈولی وچ پانی دے کٹورے چکھے میں اوہدی
اکھ ڈھسی تاں اپنی کالکھ مڑسہی کیتی۔ اوس مینوں بھیلن آکھیا۔ بھیلن
تے مینوں گھر والے مڈھوں سدیندے ہن۔ ہور تے مینڈا ناں ای
کوئی نہیں۔

باوا: ڈھے گئی ہوئیں جد ڈولی چھوڑ ودا اے اوہ۔

بھیلن: نہیں میں جاتا اے کسے گھنی۔ وچ کدائیں سک ہے اوہناں دی
ڈولی چڑھ بہون دی۔ اوہناں دی بنائی ہاں میں۔ ویلا لکسی ڈھین
وچ۔

باوا: ہا بھلا ہووے ایس کسردا۔ ایسے اتھاں بچایا ہے مینوں۔

بھیلن: تینوں؟

ہا۔ دیسوں بھجیاں جدوں تے بھوئیاں مُلکھو مُلکھ۔ پَنڈاں ڈھوئیاں
 نیں، سڑکاں کٹیاں نیں، بھانڈے مانجھے نیں۔ چوری وی کیتی اے و پار
 وی۔ کسے کم وِچ دِل نہیں ٹھکيا۔ کسر پئی رڑکی اے اندر۔ متے اوہا ڈوم
 اکھاون واسل ہا جماندرو۔ جے ڈوم نہ ہوواں ہاتے واہی نہ گھسے ہا نہ
 وطن۔ مُرا آکھیم جے ایویں ہے تاں ایویں ای سہی۔ گا کے منگ کھاون
 لگاں۔ رتر ریاست اے اُتھاں ہک واری نخی گھان شاہ دے درباروں
 باہروار گاوناں بیٹھا اگے تھالی دھر کے۔ ہک اُمراء ڈولیوں لتھا اے
 وڈیری عمر دا۔ سُن کے کھلو گیا اے۔ جاتم ڈوؤ اے کجھ۔ مُونہ کن کول
 کر کے آپدائے سکھے خاں دا لگنا ایس کجھ؟ ہتھاں پیراں دی پے گئی
 اے مینوں۔ جھوٹھ مارن دی وی ویہل نہیں لہسی۔ آپے ای مُونہوں
 نکلیائے مینڈے تائے ہن جی۔ بڈھڑے ڈھول رکھی اے ڈھون تے ،
 تارے بھوں گئے نیں اکھیں اگے۔ اکھے پچولا جہان دیا کُل نوں لُج پیا
 لینا ایں۔ نوکراں نوں سینت کیتیوس اوہناں نپ کے گھوڑے تے
 دھریائے۔ دیسو نیں راہ وِچ جانے خاں صاحب وِسام رنگ نیں
 ریاست دے مہا گائیک۔ نواب دے اُستاد۔ حویلی آن کے مینوں نہالیو
 نیں۔ خاں صاحب اگے پیش کیتو نیں پُشاک پوا کے۔ سنبھل گیا ہام۔
 کچھیم سرکار تساں کیویں سنجاتا میں سکھے خاں کیاں وِچوں ہاں۔ اکھے
 کملیا میں نہ سنجاتا تینوں؟ دہ ورھے ہکٹھے سکھے آں میں تے سکھے خاں۔
 نانیوں دادیوں ہک آں۔ ہک تند بولی اے تینڈے گلے وِچ۔ جیہڑی
 سوا اوہدے کیہیں بے دے گلے وِچ نہ ہی۔ خاں صاحب پنج ورھے

سکھایا مینوں۔ اولاد ناہی آپی۔ دربار وچ نوکر کروا دتوئیں۔ نواب نوں
 مینڈا گاؤن بہوں بھاون لگا۔ خاں صاحب پورے ہوئے تاں میں
 اوہناں دی گدی تے بیٹھم۔ دربارے۔ پر کسر، اوہا کسر رڑکے پئی
 اندرے اندر اوویں۔ نواب دے مُرشد ہن حضرت صفت علی شاہ
 بخاری۔ مینوں بیعت کیتوئیں۔ مینڈی سوز خانی دی حاضری ہوندی
 ہئی۔ گھنے ذکر اذکار پکائے نیں میں حضرتان دے دسائے پر نہیں گئی
 کسر۔ جہان تے دُہم ہئی مینڈی۔ ایہہ رجبوٹھ والے راجے پرانے بلی
 ہن نواب دے۔ اُتھاں سخی ٹور نگاہ سنگر دا پھیرا رہندائے۔ ہک واری
 راجیاں اُچھا آکھ انوایا اے مینوں سخی دی چوکی واسطے۔ چوکی کیتی اے
 میں۔ راجیاں موتیاں دے تھالاں دیاں ویلاں دتیاں نیں۔ سرکار مینوں
 اندر گھسن گئے نیں نال۔ جاتم ہکلیاں سُننا ہوسی نیں گجھ۔ آکھیو نیں
 میاں گاونا تاں ہیں۔ پر آپ نہیں۔ آپ کتھے ہوونا ایں۔ پیریں ڈھے
 کے روون لگاں۔ کیتی حقیقت ساری۔ فرمایوئیں ایتھوں پنجاں کوہاں
 تے ہے گھوہی تھل دے برے آلی۔ اُتھاں پانی ہار ہے اوہدے کول
 ونج تے کر جیویں آہدائے۔ اتھے آیم۔ باوے آکھیا میں تاں پانی
 دیون تے ہاں آئے گئے نوں توں وی دے پیا۔ ایہو جھگی آہی۔
 رات میں اُتھاں تے دینہہ گھوہی تے باوے نال۔ کسر چھتے رہی نہ
 چکھا نہ اگا۔ بس لُج بوکا تے کٹورہ۔ جانے مُڈھوں اُتھائیں ہاں۔ اج
 جھوہی راں ڈوم آکھیاے تاں اچنجا لگائے۔
 (باوے دے گل کریندیاں ڈھول تے ٹوٹری دا واج ٹریائے دُوروں۔

ہن اصلوں نیڑے آ گئے۔)

بھیلن: ہور جج اے کوئی

باوا: نہیں ایہہ جج دا ڈھول نہیں۔

(گاون دا واج۔ مینڈے ہتھ گری دیاں ٹھوٹھیاں۔ مینڈا پیر سچا تے میں

ٹھوٹھیاں۔ لعلوں والا سچا تے میں ٹھوٹھیاں۔ پیرا ہو پیرا۔ ہک جنا اندر

آیائے)

جنا: بھلی ہووے باویو۔ پانی پواؤ چا۔

باوا: کدے چڑھے او چودھری مہر خاں

مہر خاں: سنگر ٹور نگاہ دا پھیرا اے رچکوٹھ۔ درشن واسطے جُلے آں۔

(بھیلن نوں ویکھ کے کریہت نال باہر نکل گیا اے۔ باوا جُلیا اے مگر)

بھیلن: میں دے آونی آں پانی۔ بہہ توں۔

باوا: تینڈا کڈھیا نہیں پوونا ایہناں۔

بھیلن: کسر جو ہوئی اے۔

باوا: تینڈی نہیں ایہناں دی آپنی اے۔

بھیلن: میں وی ویکھ نہ آواں ایس ٹور نگاہ نوں۔ گری دیاں ٹھوٹھیاں تے کوئی

نہیں مینڈے ہتھ۔

باوا: راہ وچ پیریاں آون۔ نیاز جو گے لے جلیں۔

3

(رچکوٹھ راجے تہور خاں دے ڈیرے تے ٹور نگاہ دے درشن۔ تہور خاں

تے اوہدا نکا بھرا مقرب خاں ہتھ بدھی کھلے نیں، ہور برادری وی۔)

ٹورنگاہ: راجہ صاحب خیر خبر اے نہ لوک وچ۔

تہور: سبھ خبراں سرکار نوں نیں۔ سرکار دا قدم دتھاں پوے اُتھے خیر ای خیر اے۔

(خادم پھلاں مٹھائیاں دے تھال دھریندے نیں۔)

مقرب: (بھرانال) بھاجی پانی آلی گل کرو نہ سرکار نال۔

تہور: توں آپ کریں نہ۔

مقرب: سرکار دا کرم اے ہورتے، ہک پانی دی اوکھ بنی کھلی اے۔

ٹور: پانی وچ کسراے کائی راجہ مقرب۔

مقرب: سرکار گھڑیاں وچ کھار اے ادھو سُدھ۔ پیون اوکھا ہو یا پیا اے۔ گھوہ

وچوں پانی مٹھا آوندا اے۔ گھرے بھریندے نیں کھارا ہوون لگ پوندا

اے۔ بھر بھر پئے وینے آں۔

ٹور: اُتھے ای ہے ایہہ گل کہ نال دیاں جوہاں وچ وی ہے۔

(مہر خاں والی ڈھانی ڈھکی اے مینڈا پیر سچا گاوندی۔ اگے راجیاں

دیاں نیازاں پیاں نیں رنگ رنگ۔ ڈھانی والے وی آپنیاں نال

دھریندے نیں۔ چھیکوے بھیلین وی بیر دھرے نیں۔ راجے تہور خاں

تیوڑی وئی اے۔)

تہور: ایہہ بھیلین کتھاؤں رلی اے تہاڈے نال چودھری مہر خاں۔

مہر خاں: تھل دی کھوہی والے باوے دی جھکیوں راجہ جی۔

تہور: ٹکے ہوئے بیر چا دھریں سرکار اگے۔

مہر خاں: اساں ہٹکيا ہئی پر نہیں منی۔ اکھے مٹھے چکھ کے کھڑساں۔

ٹور: دیکھاؤ نا۔

(مہر خاں اوکھیاں ہو کے، دو دلیلا جیہا، بیر اگیرے کیتے نیں۔ ٹور نگاہ
ہک کھا کے اوہدے ہتھوں لے لئے نیں سارے۔ کھاوندے نیں شوق
نال۔)

تہور: کجھ ہور وی چکھو سرکار۔ وڈیاں رتکھاں نال بنوایاں نیں۔

ٹور: اج تاں ایہہ بیر ای بہوں نیں راجہ صاحب۔ چودھری صاحب تہاڈے
ول وی پانی کھارا تھی ویندائے گھڑیاں وچ۔

مہر خاں: نہ سائیں۔ سرکار وی نظراے مٹھے نیں گھڑے ساڈے۔

ٹور: راجہ صاحب ہک آپا ہے ایس پانی والی کسر دا۔

تہور: سائیں۔

ٹور: ایس مائی بھیلن دی کرولی پوا ویکھو نہ گھڑیاں وچ۔

(ٹور نگاہ اٹھ کھلوتے نیں۔)

تہور: سرکار رات تاں غریب خانے تے ہے قدم اج۔

ٹور: اج تاں اگیرے وینا ہے راجہ صاحب۔ اگلی وار سہی۔

(ٹور نگاہ نکلے نیں۔ مہر خاں تے اوہدی ڈھانی وی۔)

تہور: (مقرب نوں) میں سرکار نوں سوار کرا آواں۔ توں دیکھیں نہ کون ای۔

ایہہ مہر خاں کوئی ہتھ نہ پیا کریندا ہووے ساڈے نال۔ (نکل گیا اے۔)

بھیلن وی جاون لگی اے)

مقرب: کھلوویں نہ جھٹ (پانی والا کٹورا تے اک سکھنا کٹورا اوہدے کول

کیتوس)

بھیلن: تینوں کریہت نہیں آوندی مینڈے کنوں۔

مقرب: چھوڑ توں ایس گل نوں۔ آپنے ہگے موترے کنوں نہیں آوندی

کریہت۔ کیہ کرے بندہ۔ جیونا تے ہو یا۔

بھیلن: تینوں پک اے ایس نور نگاہ دی گل تے۔

مقرب: لوڑ آپوے تاں کچ پک نہیں تولن بہندے اساں۔ زہر نہیں پھر ویندا

روگاں وچ؟

(بھیلن گھٹ بھر کے سکھنے کٹورے وچ کرولیا اے۔ مقرب پچھانہ

دھرے گھرے دا ڈھکن چا کے کرولی وچ ویٹ دتی اے۔ دُوئے

کٹورے وچ پانی پا چکھوس کوڑا گھٹ کر کے)

مقرب: مٹھا، جیویں اوخیا۔ زہتھ چا کے نچیا اے)

بھیلن: ایویں وہم اے تینڈا۔

مقرب: چکھ کے ویکھ لے آپ۔

بھیلن: مینوں تے مٹھا کھارا ہکا اے (باہر جلی اے)

مقرب: (راہ ڈک کے) جاون تے نہیں دیونا تینوں۔

بھیلن: مینوں امر نہیں سائیں دا۔

مقرب: (راہ چھوڑ کے) چنگا۔ امر کروا لیاں۔ کدے وینا ای ہن۔

بھیلن: جدے راہ ہو یا

(ڈرگئی اے۔ تہور خاں آیا اے)

مقرب: بھاجی ایہہ چکھو نا۔

(تہور خاں گھٹ بھریا اے)

تہور: (کر بہت نال کنورا پچھانہہ کر کے) کیہ کیتائی

مقرب: سخی دا امر

تہور: بھیلیاں دیاں کرولیاں پواؤ اے ہن سانوں۔

مقرب: کھوتے دی لد وی پواوندے نیں وید حکیم ٹخیاں وچ۔ پانی پوٹساں۔

تہور: ایہدے نالوں تے تسا ای مرونجے بندہ۔

مقرب: ہا۔ آکھیوں ایویں ای پر پیسوں مٹھا۔ اسان کیہڑی بھوئیں ونڈ دیونی

اے بھیلیاں نوں۔

تہور: رُوڑی چوں کھوہی کھٹی اے تھدھ

مقرب: سخی کھٹائی اے۔ تہاڑی نیت کم آئی اے سمجھو۔

تہور: کدے گئی اے اوہ ہن۔

مقرب: میں تے رکھو ساں اتھے پر منی کوئی نہیں اکھے امر نہیں سائیں دا۔

تہور: نظر رکھنی پوسی ایہدے تے۔

مقرب: جتھاں وی رہوے پئی۔ کڑولی ساڑی ای رہسی۔ ایہہ وی امر ہے نہ

سائیں دا۔

تہور: کیویں ہووے۔ اتھے تے نہ ای رہوے۔ گنامی گھنی اے۔ شریکہ

ہویا۔ ایہہ وی تے ویکھیں متاں اوہا تاں نہیں جیہڑی شہاوا بکھن

سٹ گئے تھل دی کھوہی تے۔ اتھاؤں ای آئی اے نا۔

مقرب: جیہڑی وی اے کھائیں تے رکھنی پوسی نا۔ پر رکھی کون گل ٹھیک اے

تہاڑی۔

تہور: سلطان ای رکھ سکدا اے قلعے وچ۔

مقرب: پر ساڈے دلوں نذر ہو کے جاوے قلعے تاں۔ اُپر مُہر پیر دی پٹھ
سلطان دی۔ پانی اساڈا مٹھا۔ بھلی سُجھائی اے تُساں۔

تہور: تینڈی کرٹوت اے ساری۔ مینڈے متھے لائی آونائیں۔

مقرب: تُساں بھلکے جَلو نہ تخت شہرتے دیونذر۔

تہور: توں ایہوں نظر پٹھ رکھ۔ ایہناں بھیلیاں دا کوئی وساہ نہیں۔ ایہناں

وچ نہ پیو بھرا ہوندائے نہ دھی بھین۔ نہ ایہناں دا کوئی پیر اے نہ

سلطان۔

مقرب: تُساں قلعیوں اشارا گھلواؤ نامرد ویکھو۔

4

(باوا کھوہی بیٹھا اے۔ شاہ فیض العالم رند ولوی آیائے۔ دو سپاہی نال

نیں۔ پچھانہ کھلیار کے باوے دل ہو یا اے۔ اوس کٹورا اگیرے کیتا

اے۔)

شاہ: (پانی دا گھٹ بھر کے کٹورا موڑ دیاں) کیوں میاں خیریں ایں۔

باوا: اوہدا کیتا ای پیا ہوندا اے۔

شاہ: سنجاتا ای مینوں؟

باوا: سنجان تے نظر والیاں دا کم اے۔ میں تے پانی پیوندیاں ویکھناں ہر

کیہیں نوں۔

شاہ: دو واریں تے لنگھیاں میں ایہتھوں بہوں پرانی گل وی نہیں۔

باوا: نہ وی لنگھے ہوو تاں وی سلطان دیاں درباریاں نوں کیویں نہ سنجانے

کوئی۔ ہر کیہیں دا بھلا اے ایہدے وچ۔

- شاہ: شاہ فیض العالم رند ولوی داناں سُنیاے؟
- باوا: تہاڈے فتوے وی چلدے نیں دعائیں وی۔
- شاہ: (ہس کے) جتنا توں مینوں جانناے میاں اوتنا میں وی تینوں جانتاں۔
پانی تے اے مٹھا ای ہے تینڈا۔
- باوا: جیہدا ہے اوویں ہے جیویں اوس وگایا اے۔ مینڈے تے گھرے کوئی
نہیں۔
- شاہ: تینوں تے ساری خبر اے۔ جیہڈے قطب نیں آپو آپنی بُوہ دے اوہو
ای وسیلہ نیں فیضان دا۔ اگوں جیہنوں اوہ چاہوں وسیلہ بناون۔ سلطان
نوں کھیاں علاقیاں وچوں پانی دی خرابی دی اطلاع پوہتی اے۔ حضرت
نور نگاہ دے کرم دی لہر وی ہر تھاں پہنچی چاہیدی اے۔ نہیں؟ کیہ
خیال اے تینڈا۔
- باوا: خیال تے کھڈاون آ لے دا ہے شاہ جی۔
- شاہ: کدے ہے اوہ خاتون نصیباں والی۔ زیارت اوہدی وی فیض بخش
ہوسی۔
- باوا: اتھائیں ہی۔
- (مہر خاں گھوڑے تے آیا اے دو ساتھیاں نال۔ باوے پانی دتاس۔)
- مہر خاں: مائی بھیلن کدے ہے باویو۔
- باوا: اوہ آپ جانے چودھری صاحب۔
- مہر خاں: بھلی بنی اے ساڈے نال وی کل دی۔ گھڑیاں وچ پانی کھارا پیا تھیندا
اے۔ مائی دی کڑولی لین آیاں میں۔

شاہ: تساں کتھاؤں آئے ہو چودھری صاحب۔

مہر خاں: (اودھے ول دھیان کریندا اے۔ ویکھ کے سنھلدا اے۔) سلام اے صاحب۔ میں مہر خاں کھٹیاں کلاں توں۔ ویہہ کوہ پینڈا ہے ایتھاؤں۔
اساں کھٹیاں دی وسوں ہے اودھے ساری۔

شاہ: ایہہ پانی والی خرابی اگے وی پیش آئی اے تہانوں؟

مہر خاں: اساڈی تے بُوہ دا مٹھا پانی جہان جاندا اے۔ اساں تے ستاں پیڑھیاں تھیں اجیہی نہیں سنی۔ لنگھی جمعرات گئے آں رجگوٹھ سرکار ٹور نگاہ ستر دیاں درشناں کان۔ راجیاں دے ڈیرے تے حاضری تھی اے۔ اُتھے سُنیاے راجیاں دیاں گھڑیاں دا۔ نال ای ہچی سرکار اُپا دسا چھوڑیاے۔ مینوں وی پکھو نہیں مہر خاں تہاڈے ول وی پانی تھیندا اے کھارا۔ مَخے نہیں مینڈا سائیں۔ پر جو نگاہ ویکھ سکدی اے ٹور والی اساں تے نہ ویکھ سکدے۔ جو آونی ہی آئی۔ اساں تے جاننے ہاں سرکار دی کڑولی آہی ساڈیاں بھاگاں وچ۔

شاہ: میں شاہ فیض العالم رندولوی ہاں چودھری صاحب۔ دربار سلطانی نال متعلق ہاں۔ سلطان عالی نوں کنیاں علاقیاں وچوں اطلاع آئی اے مُصدقہ۔ وبادی صورت ہے ایہہ۔ سماوی آفات دی پیشگی اطلاع تاں قُطبانِ ربانی نوں ای ہوندی اے۔ تے سدباب دا اختیار وی اوہناں نوں ای ہوندا اے۔ پر قطبِ زماں دی کرامت جاریہ جے وقت دا سلطان نہ سمجھے، اودھے فیض نوں خلق خدا تائیں پہچاون دا بندوبست نہ کرے، تاں ایہہ کفرانِ نعمت اے۔ عذابِ الٰہی نوں دعوتِ دیون والی

گل ہے۔

(شاہ دے گل کریندیاں بھیلن آئی اے۔ مہر خاں اوہدے ول ہوون
دی کریندا اے پر فیض دی گل مکن نوں وی ویکھدا اے۔ اچویں وِچ۔
فیض بھیلن نوں ویکھ ہلایا اے کریت بھرے اچنبھے نال پر جھب سنبھل
کے گل کریندا گیا اے۔) بسم اللہ بی بی صاحبہ میں جناب دی گل پیا
کریندا ہام۔ تاں حضرت قطب عالم نور نگاہ دی کرامت دا وسیلہ ہو۔
بھیلن: خبرے کیہ پیا آہدائے۔ کیہڑی کرامت۔

شاہ: جیہڑا فیض اوس نگاہ نے تہاڈے مُونہ دے ہنگال وِچ پایا اے۔ اہل
اللہ دے وضو کیجے پانی وِچ ہوندیاں نیں ایہہ برکتاں۔
بھیلن: مینڈے مُونہ وِچ تاں کالکھ ای آ۔ جو باہر سواندر۔

شاہ: ایہہ کالکھ نوں نور بناون ای تے نگاہ دا کم اے بی بی صاحبہ۔ تاں
وسیلہ او خلق خدا نوں مٹھے پانی دی نعمت مہیا کرن دا۔
(جمہور آئے نیں)

جمہور 1: گھسو وئی۔ اوہ آپ اگے کھلی جے۔ اساں تے باوا تینڈا ترلا کرن
آئے ہاسے ایہدے ڈنگے۔ ایہہ تاں تینڈے برتے سوار اے اجن۔
جمہور 3: ایہدا پایا پاوا تینڈے ذمے لاون آئے ہاسے۔ سانوں چھڈاویں ایس
نخواست کولوں۔

(جمہور 1 گہنیاں دی گنڈھ باوے اگے دھریندا اے۔ اوہ پانی دیوندا
اے۔)

جمہور 4: ایہہ تینڈی گھوہی دا پانی وی سانوں کیہیں بے جھیلے وِچ ولیسی۔ تے

ای بھلے آں۔

جھوڑ 3: پچھانہ پرتا ہے۔ توں ہا گہنے سانہ چا ایس نحوست دے تاں جُلوں۔

باوا: بنی کیہ ہے بھلیو۔

جھوڑ 1: بنی کیہ ہئی ہتھوں اگلی وی ڈھیدی اے پئی۔ جدو کے ایس گہنے ڈتے

نیں لاه کے سانوں مجوری پاروں تینڈے ساہنے، اتھے بھڑے آں

تے تُوں وِچ آیا ئیں تاں ٹلے آں ہک دو بے دے خونوں۔ گھر گئے

آں تاں زالیں بھڑ پچیاں نیں۔ کُل برادری وِچ اِٹ کھڑکا لگا پیا

اے۔

جھوڑ 4: ایہنوں دب کتے پہاڑ پٹھ کے پیر فقیر دا ناں ای جیہنوں منینا ئیں۔

شاہ: (باوے نال) ایہہ کیہ ماجرا اے میاں۔

جھوڑ 2: مجرا ایس کرایا اے اساڈا۔

جھوڑ 1: پکھن شہاوے خاں اتھاں آیائے تھل آلیاں جاماں دی دھی دا ڈولا

گھن کے۔ پانی پیون لکیاں ڈولی دا پڑدہ چاتائے اوس۔ ایہہ دھی

اے۔ ڈولا چھوڑ کے ٹر گئیائے مندے بولیندا۔ پچھوں ایہناں جھوڑا

کیتائے مجوری ولوں۔ ایہہ نکلی اے گہنے لاه کے ایہناں نوں دے

گئی اے مجوری۔ ایہناں دا جھیرا بن کھلوتا اے۔

جھوڑ 3: توں تے نہ ہاویں وِچ ایہناں دے، ساڈوا۔

جھوڑ 1: (متھا پٹ کے) اوئے وِچے ای ساں میں یار۔ میں ای تے بنایا اے

جھیرا۔ ڈٹھا بے ایویں پوندائے پرچھاواں ایس نخس دا۔

شاہ: جھیرا ہا کیہڑی گل دا۔ مزدوری تے معمولی ہوسی۔ ایہہ تاں گہنے نیں۔

جھیور 1: گہنیاں ای پواڑا بنا دتا کہ۔ کسے دھیاں ویانہیاں ہن کسے پتر پالنے
 ہن۔ کسے تے بھرا دے ٹبر دا بھار ہا کسے تے بھین دے دا۔ ونڈ
 کیویں تھیندی۔ ایہہ آہی نخس۔ نخس کر کڈی مایاں۔ شہاوے چھوڑی
 تاں ایس گہنیاں آلا پھاہ ساڈے گل چا گھتیا۔

جھیور: ایہنوں چا کے جو آندا ہا۔ ایہو انعام ڈھینا ہا اسانوں کہ۔

شاہ: دیکھو میاں۔ تہاڈے جاون دے بعد جو ہو یائے اوہ پتہ جے؟

جھیور 2: سانوں تے اوہدا پتہ اے جیہڑی گھرونج کے ہوئی اے ساڈے نال۔

شاہ: ایہہ چودھری مہر خاں موجود نیں کھٹیا لاں دے سربراہ۔ ایہہ دسیں

تہانوں چشم دید احوال جو ایہناں اکھیں ڈٹھا تہاڈے جاون دے بعد۔

مہر خاں: اساں سنگر ٹور نگاہ دیاں درشتاں نوں پئے وینے آں رجبوٹھ۔ اُتھاں

اساڈے چوکھے چڑھاوے دھرے رہ گئے نیں، راجیاں دے وی۔

ایہدیاں ٹگیاں بیراں دی مُٹھ منظور تھئی اے۔ راجیاں دیاں گھڑیاں دا

پانی کھارا ہا۔ نخی ایہدی کڑولی پوا کے مٹھا کر چھوڑیاے۔ ساڈا وی

کھارا ہو یا پیا اے کلوکا۔ میں وی کڑولی لین آیاں۔

بھیلین: کائی برکت شرکت نہیں میرے مونہہ ونج۔ میں تے اوہا ہاں جو آہی۔

سچ آہدے او۔ میں آپنی نحوست تہاڈے گل چا گھتتی۔ آپ خلاص تھئی

تہانوں بنھ گئی۔

باوا: جد میں ایہہ گل آکھی اے تاں تے آہدی ہاویں نہیں گہنیاں دا کوئی

دوس نہیں گہنے تاں گھال ہن گھرن والے دی۔

بھیلین: گہنے اوہ گھال ہن گھرن والے دی جیہدا مل گھرن والے نوں نہیں

ڈھیندا- گھنیاں والے کول ونج جودا اے- ایہا نحوست اے-

بادا: تاں نہ گھرے گھنے گھرن والا- نہ بنن دیوے آپنی گھالی گھال نوں
نحوست-

بھیلین: اوہ مجبور اے جیویں ایہہ مجبور نیں ڈولیاں ڈھون والے-

شاہ: مجبوریاں عام انساناں دیاں ہن بی بی صاحبہ- رب دیاں پیاریاں نوں
کوئی مجبوری نہیں- اوہ آپ آزاد ہن، آزادی دا وسیلہ ہن دوجیاں لئی-
دولت نحوست وی ہو سگدی اے برکت وی جے کسے کامل مرد دی
عنایت ہووے- کالکھاں وچوں ٹور نکل آوندا اے- تنگی خوش حالی دا
راہ بن ویندی اے- تہانوں وی عزیزان من حضرت دا فیضان ای مڑ
ایس جائیں لے کے آیا ہے- (سپاہی نوں سینٹر کیتیوس اوس اگیرے آ
کے تھیلی وتی اے) مہراں ہن چہرہ شاہی- سلطان عالی مقام ولوں ہن
ایہہ- دھیاں دی شادی پٹراں دی پرورشرا سبھ سلطان ولوں ہوئی-
حضرت دی طفیل-

(جھپور 1 تھیلی گھدی اے- چارے جڑے نیں تھیلی دوالے- اک دم

پرے تھئے نیں- جھپور 1 تھیلی شاہ نوں موڑی اے-)

جھپور 1: نہ وئی ملوانا صاحب جی- راضی رہو تسیں وی تے سلطان وی- ساڈے

کول آئیاں ایہہ مہراں تاں وت نحوست بن ویسن ساڈے بھا دی-

جھپور 3: ٹساں رہن دیوسانوں اپنے حال تے- پل ویسن ایانے ساڈے جیویں

اساں پلے آں- پرینج ویسن دھیاں جیویں ماواں پرینجیاں اوہٹاں

دیاں- (ٹر پئے نیں)

جھیور 2: (بھیلین نال) سچ آہدی ایس توں۔ اسان عمراں لنگھائیاں ڈنگ دے
نکر کچھے ایہہ بھاریاں ڈولیاں چنندیاں۔ اسان آپ ای چاتی ودے
آں موڈھیاں تے مجبوری آہنی۔

بھیلین: چاہوتاں لاہ وی سکدے ہو۔

شاہ: کیوں نہیں جے یقین رکھو نظر والے دی نظر تے۔

بھیلین: نظرتے اوہا اے جیہدے نال اتھاں آئے ہو۔

جھیور 4: نہیں اوہ جیہدے نال پئے وینے آں اتھوں۔ ملوانا صاحب جی تہانوں
وی آکھوتاں لاہ آویئے جھے آہدے ہو۔

جھیور 2: مجبوری وی نہ دیویا جے۔ پرسانوں ایویں ای رہن دیو بھلا ہووے
جے۔ (کڑ گئے نیں)

شاہ: آفرین اے کتنے سادے تے کتنے حوصلے والے۔ جس سلطان نوں ایہو
جیہی رعایا نصیب ہووے۔ اوہدی سلطنت نوں کیویں زوال تھی سکدا
اے۔ (بھیلین نوں) جے تہاڈی اجازت ہووے تاں ایہہ زیورات
شاہی خزانے وچ داخل تھی ونجن۔ امانتا یا صدقات دی مد وچ۔ جیویں
تہاڈی پسند ہووے۔

بھیلین: نہ ایہہ مینڈے نال بدھے ہوئے نیں نہ میں ایہناں نال بدھی ہوئی
آں۔ امانت ایہہ اوہناں دی نیں جیہناں دی گھال نیں۔

شاہ: بجا۔ (کڑ گئی اے)۔ شاہ دی سنیرتے سپاہی گہنے چاتے نیں۔ مہر خاں
اچویں وچ بھیلین دے مگر کڑیا اے)

شاہ: چودھری صاحب ساہ لو۔ ہو ویسی کم تہاڈا۔ بخوبی۔ ایہہ درویش لوک

نیں۔ ایہناں دی آپنی موج ہوندی اے۔ چھک دھرو نہیں مناسب ہوندی۔ ایہہ زرا تہاڈا مسئلہ نہیں۔ پوری سلطنت دا اے۔ منظوری تے تھی نا اول راجگان واسطے۔ پر راجہ تہور خاں آپ سلطان دی حضوری وچ تجویز دتی اے جو ایس فیض نوں سبھ جائیں پہچاون واسطے بی بی صاحبہ قبلہ نوں شاہی قلعے دے اندر قیام دی درخواست کیتی ونجے۔ میاں ٹساں تے چودھری صاحب دوئے رل کے ایہہ درخواست رکھو اوہناں اگے۔ ہک مرکز توں اوہناں دے مونہہ دا ہنگال آنا فنا سلطنت دے گوشے گوشے وچ اپڑسی، سلطانی اہتمام نال، جتھے وی کتے لوڑ ہوئی۔ ایہہ نہ تھیا تاں تے مروین لوک۔ خبر وی نہ ہوسی اوہناں نوں جو شفا موجود اے۔ ایس درویش خاتون دی وی زحمت گھٹ ویسی نہیں تاں چھکدے دھروندے پھر سن لوک ایہنوں آپنی غرض دے مارے۔ (باوے نوں) ٹساں میاں آپ وی نال آؤ۔ کجھ دناں لئی سہی۔ جے بی بی صاحبہ قبلہ ایویں سہولت محسوس کرن۔

باوا: میں تاں ایس گھوہی جوگا ای ہاں

شاہ: جس تہانوں اتھاں رکھایا اے اوہا اتھاں وی پیا سدیندا اے۔ ایہہ پانی تے اوہ پانی کوئی دو تے نہیں۔

مہر خاں: بے شک، بے شک۔

(شاہ فیض العالم ٹر گیا اے)

5

(شاہی دربار۔ نقیب دا واج۔ ”با ادب با ملاحظہ۔ سلطان عالی مقام دی

تشریف آوری۔“ سلطان آئے۔ تخت تے بہہ گئے)

سلطان: بالکل درست۔ مختصر ہونا چاہیدا اے ایہہ رسم رسوم دا سلسلہ۔ مسائل اُتے فوری توجہ ہونی چاہیدی اے۔ کاروائی دا آغاز۔

شاہ فیض العالم: حضور والا دے اقبال نال امن امان دی صورت حال مسلسل رو بہ اصلاح اے۔ حضور دی توجہ نال خاص معاملات حل ہو گئے نیں۔ کجھ تفصیلات (باہر رولا، ”نہیں اجازت کیوں نہیں پتہ نہیں کون آں میں۔ پتہ ہووے یا نہ۔ چھڈو۔ ہٹو۔“ چوہدار اندر، نال ای شہاوے خاں، دھکم دھکی۔)

سلطان: آؤ سردار شہاوے خاں کد آئے۔ (چوہدار جھک کے باہر ٹر گیا اے)

شہاوہا: حضور سویر دا آیا بیٹھاں۔ نہ کوئی چوہدار پچھاندا اے نہ دربان۔ پیر پیر تے تلاشی جیویں عام مجرم ہوواں

سلطان: نہیں تسیں تے خاص الخاص او۔ تسیں محل سرا وِج کیوں نہ آئے۔

شہاوہا: سرکار عالی انج میں اک وفادار سردار دی حیثیت نال نہیں اک عام سائل دی حیثیت وِج پیش ہوونا ہا، عدالت عظمیٰ وِج۔

سلطان: تساں جو راہ پسند کیتا اوہدے وِج تے ایہو منزلاں آؤندیاں نیں۔ سائل ولوں معاملہ پیش کیتا جاوے۔

(شہاوے خاں کجھ کاغذ شاہ فیض نوں دتے نیں۔)

شاہ: (نظر مار کے) حضور والا۔ سردار شہاوے خاں ولد سردار مہاوے خاں قوم پکھن سکھنہ موضع رہے پکھناں معروض اے جو راجہ تہور خاں ولد راجہ مصور خاں قوم چکڑال سکھنہ موضع راجکوٹھ ولوں پیش کیتی نذر بصورت

مسماة بھیلین بنت جام اڈمرا قوم ہوت سکنہ علاقہ تھل دی منظوری اُتے
 نظر ثانی فرمائی جاوے۔ سردار شہاوے خاں مذکور دا موقف اے جو مسماة
 مذکور اوہناں دی منکوہہ اے۔ نکاح نامہ لف درخواست ہڈا۔

سلطان: دریں حالات نذر دی منظوری کیوں ہوئی۔

شاہ: (دفتروں کچھ کاغذ کڈھ کے) حضور والا راجہ تہور خاں نوں جیہناں
 حالات وچ مسماة مذکور ملی اوہدی تفصیل مع دستخط گواہان نذر گذاری
 دے نال پیش کیتی گئی اے۔ جیہدے مطابق سردار شہاوے خاں مذکور و
 موجود مسماة بھیلین مذکور نوں با ارادہ خود بقائگی ہوش و حواس در
 موجودگیء گواہان مذکور چاہ سرحدیء تھل المعروف سرے دی گھوہی
 اُتے مع ڈولی و کھاران چھڈ گئے سن۔ با تاکید واپسی مسماة مذکور بہ
 والدین خود۔

سلطان: سائل۔

شہاوا: حضور ایس ساری کہانی توں کیہ ثابت تھیندا اے۔ ایہہ دھی اڈمرے
 جام تھلوچ دی مینڈی زال اے منکوہہ۔ میں اوہنوں رکھاں واپس
 ٹوراں پیکیاں دے ایہدے وچ دخل اے کہیں دا؟ ایہہ رجگو ٹھیے
 چکڑالاں جو کیتا اے قانون تے شرع دے سراسر خلاف تاں ہے ای
 پر ایہہ حملہ وی ہے مینڈی قوم دی عزت تے۔ اوس قوم دی عزت تے
 جیہڑی آپنی توہین دا بدلہ لفظاں راہیں لین دی عادی نہیں۔ جیہڑی
 مینڈے خاندان راہیں حضور دے خاندان دی وفادار اے۔

سلطان: قانونی اور سیاسی سوالاں دا دکھ دکھ جائزہ لیا جاسکدا اے۔

شہاوا: بالکل بجا ہے۔ ایہو تے عرض اے مینڈی جو پھیلن مائی مینڈی منکوحہ
اے۔ راجے تہور دی نذر منسوخ فرمائی جائے۔

شاہ: حضور والا۔ مسماة مذکور قلعہ شاہی وچ موجود اے۔ اوہدے بیان ہو
سکدے نیں۔

شہاوا: حضور کیہ بیان دیسی اوہ۔ جے اوہ خلع چاہوندی اے تاں اوہدے اُتے
جو حکم شرعی ہے اوہ ہوسی۔ میں تے اوہنوں طلاق کوئی نہیں دتی نہ دیونی
اے۔ کیہ حق اے کسے نوں اپنے ولوں اوہنوں نذر کرن دا۔ ایہہ
توہین اے دربار دی۔ ایہدی سزا وی وفاداراں دیاں تلواراں دے
سکدیاں نیں۔

سلطان: سردار شہاواے خاں تسیں قانون اور شرع دے وی سیانے ہو۔ سیاسی
سوجھ وی تہاڈی مسلمہ اے۔ آزمائی ہوئی اے۔ تاں آپ ایس بارے
سائل دی حیثیت توں ہٹ کے سلطنت دے معتمد منصب دار دی
حیثیت وچ کیہ مشورہ دیندے ہو؟

شہاوا: حضور نے وڈا بھار پا دتا اے مینڈے تے۔ میں اک حیثیت توں
دوجی وچ ایڈی جلدی جاون دا عادی تان کوئی نہیں۔ پر مینڈی خاندانی
وفاداری دا تقاضا اے جو میں اپنے ارادے نوں سلطنت دے مفاد دی
خاطر نظر انداز کر دیاں۔ جان تے پہلوں ای وقف اے۔ عزت حضور
دی عزت توں دکھ نہیں۔ راجے تہور دی نذر بے قاعدہ اے۔ میں ایس
عورت نوں باقاعدہ طلاق دیناں۔ نذر باقاعدہ منظور فرمائی ونجے۔
مینڈے ولوں۔

سلطان: سانوں تہاڈی فراست تے اعتماد اے۔ عدالت برخاست۔ (آفرین
آفرین سردار شہاؤے خاں دے نعرے۔ سلطان اٹھ گیا اے درباری
نکلدے نیں۔)

شاہ: سردار صاحب۔ توقف فرماؤ (دربار خالی تھی گیا اے)

شہاؤا: جی شاہ جی۔

شاہ: تہاڈی اک امانت ہے مینڈے ذمے۔

شہاؤا: کیہڑی

(شاہ فیض العالم چوکی پٹھوں گہنیاں دی گنڈھ کڈھ کے اگے دھریندا
اے)

شہاؤا: کیہ وے؟

شاہ: زیورات نیں۔ تساں اوس گھوہی توں ٹر گئے تاں کہاراں مزدوری دا

تقاضا کیا۔ مائی پھیلن ایہہ لاه کے اوہناں نوں دے دتے۔ اوہناں دا

باہی تنازعہ بن گیا۔ واپس آ کے موڑ گئے۔ مائی تے رکھے نہیں، خزانے

داخل کیتے گئے امانتا۔ پرہن جد قانوناً اوہ تہاڈی متکوحہ ہئی اوس موقع

تے سو ایہہ امانت وی تہاڈی امانت ہے۔ میں سردربار ذکر مناسب

نہیں سمجھیا۔

شہاؤا: (شاہ دیاں موڈھیاں تے ہتھ رکھ کے) سرنیواں اے مینڈا۔ میں کیتی

بھلاؤن والا بندہ نہیں شاہ جی۔ تساں قانون تے شرع دے اوتنے ای

سیانے ہو چتے سیاست دے ہو۔

رات- شاہی قلعے دا اک دلان- گھڑے بالٹیاں پوے- باوا کرسی تے
دفتر لائی بیٹھا اے- ساہنے اک منشی اے کھاتیاں نال-

باوا: اج کتنا پانی گئے؟

منشی: اکی گھڑے قبلہ-

باوا: وزن؟

منشی: گھڑا ہن پنج سیر دا منظور کروایاے جناب نے سو ہک سو پنج سیر پکے
ہوئے-

باوا: کیہ نسبت رکھی گئی اے اج-

منشی: اگے اک گھٹ کرولی نال دس گھڑے بندے رہے نیں- اج اک
ویہہ دی نسبت رکھنی پئی اے- اکیہویں وچ جو واڈھو پاونا پیا اے اوہ
حساب توں باہر اے-

باوا: تاثیر وی ایسے نسبت نال گھٹ ویندی اے- ٹساں پرتاوا کرایا اے-

منشی: جناب (دوجا کھاتا ویکھ کے) بالکل درست فرمایاے ٹساں- اک دس
ہووے تاں اک کٹورا ویہہ گھڑے مٹھے کریندا اے- اک ویہہ ہووے
تاں دس کریسی-

باوا: ہونہہ- شکایتاں آون لگ پیاں نیں ایسے واسطے-

منشی: بجا اے- طلب و نو دن ودھدی اے پئی- آمد محدود اے- بی بی
صاحب اک وار توں ودھ کڑولی کریندے کوئی نہیں- اوہناں نوں پابند
تے اسماں کر نہیں سکدے-

باوا: کیہدے کیہدے گیا اے پانی اج؟

منشی: دس تھانے اضلاع غربی قبلہ تے دس تھانے اضلاع شرقی۔ اک گھڑانی تھانہ۔

باوا: اکیہواں؟

منشی: اوہ خصوصی اے جناب عالی۔ حکم مطابق کجھ گھڑے خصوصی تیار ہوندے نیں وکھرے، زبانی ذکر کر دتائے۔ تحریری حساب توں باہر اے اکیہواں۔

باوا: سردار شہاؤے خاں دی واپسی اے مئے۔ خصوصی گھڑا بلوری صراحیاں وچ اوہناں دے ڈیرے گھل دیو۔ شربت سلطانی آ کھنا۔

منشی: بہتر قبلہ۔ اجازت اے؟

باوا: ٹھیک۔

(منشی کھاتے چا کے رُ گیاے۔ فقیر گھڑے کھول کھول ویکھدا اے۔

بھیلن آئی اے۔)

باوا: سنی او جو دربارے تھئی اے اج۔

بھیلن: ہونہہ۔

باوا: کیندے کولوں؟

بھیلن: کندھ کولوں۔

باوا: اوہ کیویں؟

بھیلن: اتھے جتنے بندے نیں اوتنیاں کندھاں نیں۔ کندھاں جا پدائے نہ

سُنڈیاں نیں نہ ویکھدیاں نیں۔ پر کہانی لکھی پئی اے ہر کیمہیں دے

متھے تے۔ کوئی پڑھے نہ پڑھے۔

باوا: مینڈی وی پڑھ۔

بھیلن: تینڈے کول تے ا جے ہے عینک۔

باوا: کیہڑی؟

بھیلن: کسروالی۔ جیہدے نال اگے پڑھیندا آیا میں آپنی۔

باوا: ہے تے۔ پڑھندلی تھیندی اے پئی دینہو دینہہ۔ گھوہی تے مینوں

کسر یاد ای نہ آہی۔ توں آئیوں تاں آئی۔ تینوں ڈولی وچ پانی

پھرایائے تاں لگائے توں ویرو مُسَلن ایں۔ پر توں گہنے دے کے ٹر گئی

ایں تاں کجھ ہور ای لگی ایں۔ کوئی ان ہوئی جیہی مینڈے اندر دی۔ ول

توں مُھکلی وچ آن سستی ایں۔ ساری رات ایہو آئے ایل تینوں

گھھاں کلاوے۔ تینڈے انگ وچ کھر ونجے کسر مینڈی۔ پر نال ای

انج جا پیں جیویں ہوویں ای نہ۔ تینڈے انگ جیویں سوانی والے ہن

ای کوئی نہ۔ تینڈے کلاوے وچ جیویں موت لگی بیٹھی اے۔ شاہ فیض۔

العالم آئے جیہدے دیہاڑے گھوہی تے۔ اوس دیہاڑے کسر دی

چوبھ بہوں ترکھی تھی گئی اے۔ دسوں باہر۔ تینڈے نال اتھائیں آگیم

پانی دی نوکری چھوڑ کے۔ اتھے پتہ ای نہیں رہیا نوکری تینڈی ہے پانی

دی کہ سلطان دی۔

بھیلن: کسر ولاوندا رہیوں۔ پچھانی کدیں نہیں۔ ایہا کسر ای بوہا ہے سیان دا۔

ایہو ایان دا۔

باوا: تینوں پانہ سکیم۔ پاواں ہا تاں متے پچھاناں ہا کسر نوں۔

بھیلین: پاوان ای تے نُسخہ اے کسر ولاون دا۔ اوہناں دا بنایا وِچیا جیہڑے خلق دی کیتی آپنے پیٹے پائی آئے نیں۔ بُدھ رات وِنجائی۔ اوہناں دی بنائی سوانی لوڑدا رہیوں اوہناں دے بنائے کلاوے وِچ گھٹن لئی۔ پر اوہ سوانی ہووے تے کلاوا بھرے تینڈا۔

بُدھ کھپا سہی کیتا۔ وِچ موت۔ آپنی ہستی دی۔

باوا: مینڈی کوئی ہستی نہیں، ہے کوئی؟

بھیلین: ہے۔ تینڈی ہستی ہے اوہناں جیہا ہون دی لوڑ، اوہناں دی وسائی دنیا وِچ رہن دی لوڑ۔

باوا: چھٹ سکدی اے دنیا ایہہ

بھیلین: چھٹ نہیں سکدی۔ یار کھے لیہوں یا مکاوے۔

باوا: کون

بھیلین: جیہوں موت جا پدا اے ایہدا چھڈن۔

باوا: اوہ جھیو رتینوں بلا آہدے ہن۔ پتہ نہیں شفا ہیں کہ بلا

کیویں جاناں، مینڈے دسوں تے باہر ہو ویسی ہن تینوں ملن وی۔

بھیلین: کدے وینا ایں توں پیا؟

باوا: میں کدے وینا ایں۔ توں پئی وینی ایں۔ اج جو عدالت لوائی اے

اگلیاں اوہدے مگروں فیصلہ تھیا اے جو تینڈے جیہی اَنمَلّی ہستی سلطان

دے حرم وِچ ہوونی چاہیدی اے ہو رکدائیں نہیں۔ کرامت دا مٹھا پانی

سلطان دے گھروں ای بَجنا چاہیدا اے خلق دیاں لبائیں جیویں شیخ

الاسلام فیض العالم آہدا اے۔ کل نکاح دی رسم ہوسی فجرے تے رات

عروسی دی۔ (بھیلن رُ پئی اے)

باوا: کدے جلی ای۔

بھیلن: نونوں کالکھ لمبن۔

باوا: مینڈی چکھ ہوسی۔ کیہ دسیساں میں۔

بھیلن: آکھیں سخی نوننگاہ آئے نیں نال گھن گئے نیں۔

باوا: جے مُرنہ آئیوں تاں میں کیہ کریساں

بھیلن: گھوہی تے ونج بہویں

باوا: گھوہی کوئی نہیں ہن اوتھے۔ تنخواہی رکھیا ہا نیں مینڈے پچھے۔ اوہ پیسے

منگدا ہا پانی دے۔ لوکاں کنوں۔ وت اوہنوں ٹھیکہ چا وتو نیں۔ ہک

دینہہ جھگڑا بنا کھلوتا راہیاں نال۔ اوہناں چا کے وچ سٹیا۔ گھوہی پور

چھوڑی نیں۔

بھیلن: ایڈا نیا گونتری ہیں۔ گا دربار وچ

باوا: ہا۔ ٹھیک اے گاوساں۔ پر دربار وچ نہیں، گلیوگلی منگ کھاوساں۔ اے

ہو دے متاں ویلا کسر والا بوہا لنگھن دا

بھیلن: ہے۔ سر دل پنی پوسی موت دی۔

(رُ گئی اے)

7

(نورنگاہ، راجے تہور خاں دے ڈیرے تے پچھلے اندر۔ تہور خاں تے

مقرب خاں باہر حاضری وچ بیٹھے ہن۔ بھیلن آئی اے۔ دوئے راجے

اٹھ کے نیوندے نیں۔)

تہور: دھن بھاگ نہیں ایس ڈیرے دے۔ سخی آوندے نہیں تے اوہناں دیاں
جیوندیاں کرامتاں وی نال آوندیاں نہیں۔

مقرب: تساں تے ہُن ساڈے لئی دوؤ لپوں چاں ہو، دین دی سلطانی ولوں وی
تے دُنیا دی ولوں وی

بھیلن: کتھاں ہے اوہ

تہور: کون بی بی صاحبہ

بھیلن: دین دا سلطان تہاڈا

تہور: سرکار اندر آرام پئے فرماوندے نہیں۔ کوئی دال ساگ چکھنا منظور فرماؤ
ساڈا دُنیا داراں دا۔ کوئی بھنیا بھورا تساڈے ہتھ دا ساڈی وی پوری چا
پاوے۔

(اندروں ٹورنگاہ آئے نہیں۔)

ٹورنگاہ: آگئی ایں۔ راجہ صاحب ٹساں کم کار کر لئو میں مائی دا حال کچھ لواں۔
(دوئے راجہ ہتھ بنھ کے نیوں کے ٹر گئے نہیں)

سیر وچ ہیں؟

بھیلن: کیہڑی

ٹورنگاہ: اوہدیاں رنگاں دی۔ فقیری وی سلطانی وی۔

بھیلن: رنج رہی آں تینڈیاں رنگاں توں۔

ٹورنگاہ: بس ایتنے توں ای؟ ایس سریرے نوں سلطان دی بیج توں بچاون لئی؟

کیہدے لئی سانھیا ہو یائی مہنگا۔ شہاوے خاں لئی؟

بھیلن: تینوں بھاوند اے ایہہ سریرے؟

نورنگا: میں تے آپ ایہدے وچ ہاں۔ ایہدے ٹکے بیر کھاوندا گیا تے
ایہدے اندر دھاوندا گیاں۔

بھیلن: سواج رات بے میں اوتھے ای رہندی تے سلطان دی سچ تے تڈھ
وی نال ہوونا ہا۔

نورنگا: نہیں نال نہیں۔ سلطان دے وجود وچ ای ہوونا ہا میں۔ تینڈا وجود تینڈا
نہیں ہن۔ ایہہ وسیلہ سمجھ خلق دیاں دکھاں دے اُپا دا۔ جیویں مینڈا
وجود مینڈا نہیں۔

بھیلن: تے سلطان دا وجود کیہدا اے؟

نورنگا: جیہڑے ویلے اوہ خلق دیاں دکھاں دا اُپا کریندا اے تاں اوہدا وجود وی
اوہدا آپنا نہیں رہندا۔ قدرت دا ہوویندا اے۔

بھیلن: خلق نوں دکھ دیوندا کون اے

نورنگا: لالچ

بھیلن: کتھاؤں آوندا اے لالچ۔

نورنگا: ڈر وچوں

بھیلن: ڈرتے لالچ دوئے کتھاؤں آوندے نیں

نورنگا: اک دو بے وچوں

بھیلن: اک دو بے نوں تے آسرا دیندے نیں۔ آوندے دوئے سلطان دی

سلطانی وچوں نیں۔

نور: اوہ کیویں

بھیلن: اوہ کیویں؟ خلق دی اُگائی فصل وچوں ادھ سلطان گھن ویندا اے۔

رہندے وچوں ادھ سلطان دے بہائے چودھری مہرتے سردار۔ جو
 ایہہ سہیڑ کھڑدے نیس اوہ لالچ بن ویندا اے جو بچدا اے اوہ خلق دا
 صبر اے۔ سلطان تُوں خلق دے صبر کولوں ڈر آوندا اے۔ ایس پاروں
 اوہ قلعے ولدا اے دوالے۔ فوجاں جوڑ کھلیاردا اے۔ اوہ خلق دے صبر
 نوں ولاکے اوہدی تھاویں لالچ دے مُٹے لاوندا اے۔ مُرتینوں
 سدیندا اے اوہناں مُٹیاں تُوں کرامتاں دا پانی لاون لئی۔

تینڈے سریر دا وی لالچ ہا اوہنوں؟

بھیلین: نہیں۔ اوہنوں لالچ ہا تینڈی کرامت تُوں آپنی سیجھے پا کے اوہدے
 وچ اپنے حکم دا انگ ٹھوک کے آپنی بات شاہی تُوں خدائی بناون دا۔

تُوں نگاہ: جے خلقت تُوں پانی مٹھا مل ونجے تے تُوں خوش نہیں؟

بھیلین: تینڈیاں کزولیاں نال خلقت دا پانی مٹھا نہیں ہوونتا۔ خلقت تے رت
 کھارا پیوندی آئی اے اوہدے مٹھے کھوہ تے تاں چروکا قبضہ کیتی بیٹھے
 نیس اگلے۔ تینڈی کرامت تینوں موڑن آئی آں۔ رکھ کول اپنے۔ توں
 تے سلطان اکو سیجھے سوندے او۔ وچ مینڈی کیہ لوڑ اے۔

تُوں نگاہ: نہ میں تینوں دتی اے کھارے تُوں مٹھا کرن دی طاقت نہ میں واپس
 لے سکناں۔ سچ ہے تینڈے کول۔ گوڑا۔ ایسے گوڑ نے دتی اے تینوں
 ایہہ طاقت۔ جو توں جانی ایس میں وی جاناں۔ پر میں دوالے گوڑ دی
 کھنڈ لوڑ کے بیٹھا ہویاں اتھے۔ میں ہکلا نہیں۔ پہلا نہیں۔ مدتاں توں
 مینڈے جیسے بہندے آئے نیس تہختاں دے چکھے۔ سبھ گجھ جانڈیاں۔
 ڈگدیاں ڈھینڈیاں تُوں گجھ آسرا دلاسا دیون لئی۔ انھیر دا ہتھ ہولا

کراون لئی۔ اوہ وی آہے جیہناں باہر کھلو کے للکرے پئے مارے،
 کھلاں پچیاں لہایاں۔ کوئی آہر نہ سریا اوہناں دا۔ اساں جاتا جو
 سردائے اوہ تے کریئے۔ کیوں ڈھائیے، ڈھائیے تے کیہ بنا
 کھلہاریئے اوہدی جائیں، تے کیوں۔ ایہہ سار نہیں سانوں۔

مھیلن: جیہنوں گوڑا سچ آہنائیں اوہ اوہناں باہر کھلوتیاں دیاں للکریاں ای
 جگایئے۔ گھلاں اوہناں دیاں لتھیاں تہاڈے اتھے بہن نال۔ ٹساں
 سلطاناں دیاں دھاویاں دھاڑیاں لئی دعائیں دے ہتھ پئے چائے۔
 خلقت نوں پک تھیندا گیا جو ایہہ انھیر انھیر نہیں قدرت دی منشا اے۔
 ایہہ ایویں ای رہتا اے۔ اللہ والے جو سلطاناں دے نال نہیں تاں
 سلطان وی سمجھو اللہ والے ای ہوئے۔ باہروں وجدیاں للکریاں نوں
 وی ٹساں گنھ رنھ کے علمائی بنا چھوڑیا۔ شاہی قلمدانان دا صوف۔

(مقرب آیائے۔)

مقرب: (نور نگاہ دے پیر پھڑ کے) سرکار، شاہ فیض العالم آیائے شاہی فوج
 دے دستے نال۔ بی بی صاحبہ لئی پاکی لے کے۔

(شاہ آیائے، نال تہور اے)

شاہ: (نیوں کے پیر چھوہ کے ہتھ بنھ کھلا اے) وڈے نصیب نیں مینڈے۔
 سلطان الاولیا دی زیارت۔ دُنیا دا سکون۔ آخرت دی آس۔ ساڈیاں
 ہراں تے ہمیش رہو۔ نعلین دی دُھوڑ ہوون دی توفیق بخشو ایس فقیر
 نوں۔

نور نگاہ: سکھی رہو شاہ صاحب۔

شاہ: سرکار دی عطا کیتی ہوئی شیرینی سلطان دے ہتھوں خلیق نوں تقسیم پئی
 تھیندی اے۔ قبلہ عالیہ بیگم صاحبہ سرکار دی حاضری واسطے آئے نیں۔
 بندہ ایہناں دی واپسی واسطے شاہی سواری لے کے حاضر تھیاے۔ جس
 ویلے اجازت ہووے سرکار والا دی۔

نور نگاہ: جو ٹساں لین آئے او شاہ صاحب اوہ جس خزانے وچوں آیا او تھے
 واپس جمع ہو گیاے۔ ایس شوہی دے پلے ہن ککھ نہیں۔
 شاہ: کوئی خطا سرزد تھی اے کسے کولوں۔

نور نگاہ: نہیں۔ ہر نعمت جیہدا عالم فتا وچ نزول تھیندا اے۔ وقت دی قید وچ
 ہوندی اے۔ وقت پورا تھینداے رجوع کر جاندی اے۔ بہر حال نعمت
 آپ تے بے قید اے پر ایس نمانے وجود وچ نہیں ہن۔ کھڑنا اے
 ایہہ وجود تے چا کھڑو۔

شاہ: سرکار واقفِ اسرار ہو۔ نعمت دا مہدا وی ہو مرجع وی۔ جیہڑا وسیلہ پسند
 فرما سو اوہو مقبول ہوئی۔ سلطان ولوں نیاز حاضر اے۔ (دوئے راجے
 دو خانچے نور نگاہ اگے دھریندے نیں۔ شاہ قدم بوسی کر کے نکلیا اے
 پچھلے پیریں۔ راجے وی نال۔)

بھیلن: ہن سمجھی آں۔ ایہو کم اے تینڈا۔ ہک ہتھ نال بھساون دو بے نال
 پھڈاون۔

نور نگاہ: توں کجھ کر سکنی ایں؟ کر۔ مینوں نہ دس۔ جتھاں جانا ای جا۔ پر بے
 للکرے ای ہن تینڈے کول دی تاں اوہناں دا تروڑتے ہے شاہ فیض
 العالم دیاں فتویاں وچ۔ پچھوں بھاویں تینڈے مقبرے تے وی

دھالاں پئی پاوے خلقت- مقبرے اُتے سنگ مرمر تے سلطان لوا
دیسی-

بھیلن: (ٹر پئی اے) لکریاں جوگی تے میں ہاں کوئی نہ- میں تے کئی آں
کالکھ دے مینہہ دی- جا رلنی آں- کئی کئی نال مینہہ بندائے-

